

A

225

ARINA PLACENA U GOTOVOM

MIROVINSKO OSIGURANJE

VJESNIK MIROVINSKOG ZAVODA ZA NAMJEŠTENIKE U ZAGREBU

SADRŽAJ:

- ***: Dr. Vladimir Košak
ZNAČAJ I RAZVOJ MIROVINSKOG
OSIGURANJA Ing. Marijan Hubeni
RAČUNSKE OSNOVE MIROVINSKOG
OSIGURANJA NAMJEŠTENIKA . Radovan Matjašić
MIROVINSKO OSIGURANJE TRGO-
VAČKIH POMOĆNIKA Branimir Haberle

IZ MIROVINSKOG ZAVODA:

Proširenje obveze osiguranja, osnutak i samostalno djelovanje Mirovinskog zavoda u Zagrebu — Sjednica savjeta — Odluke rentne komisije — Vraćanje prinosa — Građevna djelatnost i nekretnine zavoda

MIROVINSKO OSIGURANJE:

Novinara — Zubotehničara i strojara — Trgovačkih pomoćnika — Uračunavanje godina službe — Dokup godina službe

SUDSKE RJEŠIDBE

BILJEŠKE

Mirovinsko osiguranje u Njemačkoj — Mirovinsko osiguranje u Luksemburgu — Uz objavljene tabele

ZAGREB, SRPANJ - KOLOVOZ 1940.

GODINA I.

BROJ 1

MIROVINSKO OSIGURANJE

izlazi 6 puta godišnje. Pretplata za godinu iznosi Din 36.— a do
konca 1940. god. Din 18.—. Uredništvo i uprava Vinogradska cesta
25. Telefon 74-55. Čekovni račun kod Poštanske štedionice broj 31.750.
Poštanski pretinac 346. Vlasnik i izdavač: Mirovinski zavod za na-
mještenike u Zagrebu. — Predstavnik vlasnika i izdavača i urednik
Dr. Anto Pavlović, Marulićev trg 17/I.

MIROVINSKO OSIGURANJE

VJESNIK MIROVINSKOG ZAVODA ZA NAMJEŠTENIKE U ZAGREBU

Godina I.

Zagreb, srpanj-kolovoz 1940.

Broj 1.

Kao što i u drugih evropskih naroda, tako se je i u Hrvata koncem prošlog i početkom ovog stoljeća razvitkom trgovine, industrije i banкарства iskristalizirao tip i pojam privatnog namještenika. Mnogobrojnost privatnih namještenika pridonijela je ubrzo — pored ostalih faktora — i stvaranju njihove staleške svijesti, a mnogobrojnost i staleška svijest — i opet pored ostaloga — stvorile su od privatnih namještenika posebnu društvenu grupu. Jedno od glavnih nastojanja te društvene grupe išlo je za tim, da sebi odnosno svojoj najužoj okolini osigura egzistenciju, kada zbog starosti ili invalidnosti odnosno u slučaju smrti ne će moći više raditi. Uvođenje obligatornog mirovinskog osiguranja, kao ispunjenje tih nastojanja znači tako bitni preokret u kompoziciji životnih uvjeta privatnog namještenika, da za njih predstavlja nesumnjivo epohalan događaj.

Povijest mirovinskog osiguranja u srednjoj Evropi nije baš stara — u Njemačkoj ga je uveo Bismarck 1889. — u austrijskoj polovici bivše dunavske monarhije — a prema tome i u Dalmaciji — postoji od 1909. a na čitavom području današnje Banovine od 1. I. 1938.

Baš obzirom na to, što mirovinsko osiguranje ne postoji dugo, jasno je, da i mirovinsko osiguranje kao takovo, a i Mirovinski Zavod kao njegov nosilac imaju svoju problematiku. Svakako je najvažnije rješenje problema, da korisnici mirovinskog osiguranja za svoje doprinose dobiju kasnije zbiljski i puni ekvivalent. Temelji mirovinskog osiguranja imaju naime biti tako postavljeni, da mirovinsko osiguranje u punom opsegu izvrši postavljenu si zadaću. Da li bi se u tom smislu i pri današnjoj visini doprinosa za postignuće pune starosne rente moglo vrijeme osiguranja skratiti odnosno granice starosti naprijed pomaknuti, ostvoreno je pitanje. To je tek jedan nabačeni problem mirovinskog osiguranja, isto kao što je i ispravna financijalna politika jednim od najvažnijih problema samog Mirovinskoga zavoda. Financijalna politika zavoda zadavala bi velikih briga i u sredeanim normalnim prilikama, budući da prema postojećim matematsko-osigurateljnim tablicama treba postići prosječno visoko ukamaćenje prikupljenih kapitala uz trajno i potpuno očuvanje substancije tih kapitala. Koliko je ta problematika financijalne politike u današnjim gospodarski i valutarno nestalnim vremenima još pooštrena, ne treba još posebice isticati. Ovo ovdje su iz mnoštva problema dva tek nabačena, ali su svi oni rješivi, i to rješivi bez naročitih poteškoća, ako svi odlučujući faktori, i to nadzorne vlasti, kao i uprava Mirovinskog zavoda i njegovo činovništvo budu uvijek imali pred očima isključivo vrhovni postulat mirovinskog osiguranja t. j. osiguranje mirovina osiguranika, te će onda osiguranici — a radi im se o jednom od najvažnijih životnih pitanja — moći biti mirni i spo-

kojni. Zastrašujućih primjera unutar socijalnog osiguranja ima podosta, pa mjerodavni činioци ne smiju izgubiti s očiju taj vrhovni imperativ zbog nikakvih drugih momenata, na koje bi — pored ostaloga — veličina kapitala zavoda unutar naših gospodarskih prilika lahko mogla zavesti.

Kako je već naprijed spomenuto, da je mirovinsko osiguranje za naše prilike nova stvar, to je potrebno da se s njime upoznaju isto tako namještenici-osiguranici, kao i poslodavci. Da prvi shvate svu dobrobit, koju im ono pruža, da drugi uvide neophodnost njegovu. Da se probudi i stvori povjerenje između poslodavaca i namještenika s jedne i Mirovinskog zavoda s druge strane. Da namještenici-osiguranici budu u tačine upućeni u sve zakonske dužnosti, koje im se nameću, i sva zakonska prava, koja im pripadaju. Da se i stručnjacima omogući raspravljanje problema mirovinskog osiguranja i njegovog poboljšanja. A i narav je mirovinskog osiguranja takova, da njegovo poslovanje i njegovo gospodarstvo treba i može biti otvorena knjiga ne samo za neposredno zainteresirane privatne namještenike i poslodavce, nego i za cijelu javnost.

Medu ostalim je i to cilj i svrha izlaženja našeg glasnika!

DR. VLADIMIR KOŠAK

ING. MARIJAN HUBENI:

ZNAČAJ I RAZVOJ MIROVINSKOG OSIGURANJA

Ekonomski razvoj društva karakteriziran je pri koncu prošlog stoljeća pojačanom industrijalizacijom, koja je bila praćena koncentracijom proizvodnih sredstava, stvaranjem velikih industrijskih trgovačkih i prometnih poduzeća s velikim brojem zaposlenih radnika i namještenika. Broj radnika i namještenika, dosegao je u zapadnoeuropskim državama a negdje i prekoračio 40% od ukupnog broja stanovništva. Eksistencija radnika i namještenika i podmirenje njihovih životnih potreba kao i potreba njihove porodice, počivala je na službenom odnosu i postala ovisnom jedino o zaposlenju i mogućnosti rada. Uslijed ekonomskih kriza, koje su nosile nestalnost zaposlenja, bio je život radnika i namještenika protkan elementom nesigurnosti i onda, kad su raspolagali potpunom radnom snagom, dok je svako slabljenje ili gubitak radne snage, ugrožavao egzistenciju njihovu, kao i njihove porodice.

Javna vlast nastojala je pružanjem potpora ublažiti težak položaj radnika i namještenika, u koji su padali gubitkom radne sposobnosti odnosno težak položaj njihovih porodica, koji je nastupao smrću hranitelja, a i sami radnici nastojali su poboljšati ovakovo stanje, stvaranjem organizacija za međusobnu pomoć.

No ovaj način pružanja pomoći, jer nije počivao na valjanoj organizaciji nije urodio plodom. S druge strane nastala je promjena i u samom shvaćanju radnika i namještenika, koji više nisu htjeli od društva tražiti milostinju, nego su prema društvu postavili zah-

tjev, da ih smišljenom i trajnom organizacijom obrani od štetnih posljedica nezaposlenosti, umanjnja ili gubitka radne snage.

Rješavanju tih pitanja pristupila je prva Njemačka svojim socijalnim zakonodavstvom osamdesetih godina prošlog stoljeća, a putem prisilnog osiguranja radnika i namještenika za slučajeve bolesti nesreće, iznemoglosti i smrti.

Time je učinjen prvi i veliki korak u stvaranju socijalnog osiguranja, koje je poslužilo kao uzor i drugim državama pri rješavanju istih problema i dovelo do današnjeg stanja raširenog socijalnog osiguranja u svijetu.

Privatni namještenici izdvojili su se već rano kao posebna kategorija služboprimaca, koja u procesu proizvodnje, u izmjeni i razdiobi dobara, te u organizaciji i vođenju proizvodnje obavlja one poslove, koji traže prethodnu kvalifikaciju i čije se funkcije u poduzeću kao i gospodarskom životu ističu kao važnije. Oni počinju i brojcano igrati sve zamašniju ulogu, tako da je u Njemačkoj njihov broj porastao u razdoblju 1895—1907 od 4,42% na 6,76%. Razumljivo je, da je razvoj išao istim putem i u drugim državama koje su bile obuhvaćene industrijalizacijom.

Vodećoj ulozi u gospodarskom životu odgovarao je i društveni položaj privatnih namještenika koji se približio i izjednačio sa položajem javnih činovnika, no istovremeno pokazivao jače razlike prema položaju radnika.

Veće plaće osposobile su privatne namještenike za veću moć potrošnje i omogućile veće potrebe i pokrivanje većih životnih potreba.

Za život namješteničke obitelji postalo je karakteristično među ostalim, da žena namještenika u pravilu ne privređuje nego se posvećuje domaćinstvu i djeci, te da ovisi od prihoda svog muža. Djeca namještenika ne pohađaju samo osnovnu nastavu, već srednje stručne pa i visoke škole, uslijed čega ne mogu u ranim godinama privređivati.

Svi ovi razlozi pokazivali su da socijalno osiguranje privatnih namještenika kao i uopće njihov položaj traže, da namještenici budu tretirani napose i odvojeno od radnika. Socijalno osiguranje da bi moglo valjano izvršiti svoju funkciju među privatnim namještenicima moralo je voditi računa o posebnim prilikama i potrebama privatnih namještenika. Socijalna davanja morala su biti prilagođena posebnim potrebama privatnih namještenika, ako je socijalno osiguranje htjelo potpuno izvršiti svoj zadatak među privatnim namještenicima.

Obzirom na životne potrebe privatnog namještenika i njegove obitelji morala je starosna renta približavati se mirovini javnih činovnika, da bi mogla privatnom namješteniku omogućiti život u starosti.

Invalidska renta za privatne namještenike postaje nužna onim časom, kad on ne može vršiti dosadanje ili slično zvanje, a ne kad nastupi radna nesposobnost uopće. Tome leži razlog u stručnoj kvalifikaciji privatnih namještenika, koja isključuje prelaz na novu vrstu zaposlenja.

Za obitelj privatnog namještenika dolazi u obzir samo bezuvjetna renta udovici odnosno djeci, budući da žena redovito ne zarađuje a djeca pohađaju školu.

Često dolazi u obzir i renta roditeljima koje je privatni namje-

štenik uzdržavao, a koji su iscrpili svoja sredstva pružajući njemu kvalifikaciju za privatnog namještenika.

Konačno se u položaju privatnog namještenika ističe i činjenica, da on rijetko kada postaje samostalan poduzetnik, pa je upućen na socijalno osiguranje kao na jedino rješenje pitanja svoje egzistencije, kad nastupe prilike uslijed kojih više ne može privređivati.

Istaknuti razlozi pokrenuli su privatne namještenike, da traže svoje posebno mirovinsko osiguranje, koje će im u osiguranim slučajevima pružiti onakove činidbe, kakove odgovaraju njihovim potrebama, a koje oni mogu pokriti odgovarajućim prinosima.

Prva država, koja je pristupila uvođenju posebnog mirovinskog osiguranja za namještenike bila je Austrija, nakon čega su njezin primjer slijedile i neke druge države.

Međutim od prvih zahtjeva za posebnim mirovinskim osiguranjem, koji su nikli iz redova namještenika, pa do prve zakonske osnove, protekao je dugi niz godina ispunjenih borbom i predradnjama.

Prva peticija upućena austrijskom parlamentu 1888. godine, čekala je punih 8 godina, dok joj je bilo udovoljeno i dok se pristupilo anketi o položaju privatnih namještenika.

Nakon mnogih interpelacija odobrio je austrijski parlament vladi svotu od 24.000 kruna, da može poduzeti prikupljanje statističkih podataka o stanju privatnih namještenika.

Nakon što je vlada iz prikupljenih statističkih podataka stekla sliku o stanju privatnih namještenika, pristupila je izradbi zakonskog predloga, koji je predložila parlamentu 1901. godine.

Rasprava o tom predlogu, praćena ponovnom borbom, zavukla se do 1906. godine, kad je konačno zakon sankcioniran 16. prosinca 1906. godine pod nazivom »zakon koji se tiče mirovinskog osiguranja namještenika u privatnim i nekih u javnim službama«.

Zakon je publiciran 1. I. 1907., a stupio je na snagu 1. I. 1909. godine, pošto se je smatralo potrebnim ostaviti dulji rok između publikacije i stupanja na snagu, da bi se mogli svršiti organizacioni poslovi oko ovog osiguranja.

Uzakonjeni vladin nacrt nije ispunio očekivanja privatnih namještenika, niti udovoljio njihovim zahtjevima, pa je nakon objelodanjenja bio podvrgnut oštroj kritici i zahtjevima za revizijom prije samog stupanja na snagu. Kad se je zakon počeo primjenjivati postali su zahtjevi za izmjenom još uporniji, pošto su se tek u praktičnoj primjeni još jače ispoljili njegovi nedostaci.

U pogledu same obveze osiguranja nisu bile dovoljno jasno određene granice o karakteru činovničke službe i umnih poslova, uslijed čega je postao kolebljiv opseg obveze osiguranja, što je uzrokovalo mnoge sporove između poslodavca i namještenika, kao i između samog nosioca osiguranja i političkih vlasti. Radi tih nejasnoća bilo je prepušteno sudu upravnog suda, da ona pravilno odredi opseg obveze osiguranja, koja je u svojim rješidbama i sama kolebala, ne donoseći jednolične i stalne odluke. Tek od 1912. godine nadalje postale su rješidbe upravnog suda određenije i stalnije, no razvijale su se u pravcu, koji je bio za namještenike nepovoljan, jer su ograničile pojam privatnog namještenika na uže značenje, izuzimajući iz obveze osiguranja trgovačke pomoćnike, nadzorne organe u poljodjelstvu i šumarstvu, niže uredsko osoblje i slične grupe privatnih namještenika. Mimo toga pokazale su se loše strane ove kodi-

fikacije u pogledu tako zvanog ipso iure osiguranja. Postojala je naime obveza osiguranja za namještenike, bez obzira da li je on bio prijavljen i da li su za njega plaćeni prinosi ili ne. Na taj način padale su velike obveze na teret nosioca osiguranja, za koje nije bilo pokrivača. To je pogodovalo onima, koji su zanemarujući svoje dužnosti sticali koristi od osiguranja, a unosilo razočaranje i demoraliziranje među one, koji su bili svijesni dužnosti i udovoljavali joj prema nosiocu osiguranja.

Zakon je nadalje dozvoljavao, da se obveza osiguranja može iskupiti i osiguranjem kod doknadnih ustanova (Ersatzinstitute) i putem doknadnih ugovora (Ersatzverträge), ako su pružali namješteniku ono, što mu je davalo zakonsko osiguranje. Takvih doknadnih uredaba bilo je u to vrijeme oko 800, koje su konkurirale nosiocu zakonskog osiguranja, oslabljujući zakonsko osiguranje, a ne pružajući namještenicima onu sigurnost, koju je imalo zakonsko osiguranje, osnovano na jačim temeljima.

Ove nedostatke trebalo je ukloniti novelom zakona, koja je već bila u pripremi u toku 1908. i 1909. godine, no donešena je tek 25. lipnja 1914., a stupila na snagu 1. kolovoza iste godine. Novela nije donijela temeljitu izmjenu zakona, nego je samo uklonila teže nedostatke zakona, koji su se pri praktičnoj primjeni pokazali kao neodrživi. Novela je skratila staž za pravo na invalidsku rentu od 10 na 5 godina, a izvjesno olakšanje za sticanje starosne rente dano je odredbom, po kojoj muškarci mogu dobiti starosnu rentu navršanjem 70. godine a žene navršanjem 65. godine, ako su u osiguranju proveli 60 mjeseci.

Pitanje ipso iure osiguranja riješila je novela donekle na taj način, da je uvela dužnost prijave, te su se smatrali osiguranim oni, koji su bili u zakonskom roku prijavljeni, bez obzira da li su prinosi plaćeni ili ne.

Novela nije proširila krug namještenika, koji su obvezani na mirovinsko osiguranje, ali je donijela točniji opis onih kategorija privatnih namještenika, koji potpadaju pod obvezu osiguranja ne prekoračujući pri tom judikaturu upravnog suda. Novela je nadalje ukinula kao oznaku činovničke službe mjesečno primanje plaće. Končno je ograničila i otežala osnivanje novih doknadnih zavoda time, što je dozvolila u buduću njihovo osnivanje samo onda, ako svojim članovima osiguravaju davanja, koja su za jednu petinu veća od onih, što ih osiguranicima pruža nosilac zakonskog osiguranja.

Takovo stanje mirovinskog osiguranja u Austriji zatekao je rat, za čijeg se trajanja pokazalo, da to stanje ne odgovara više izmjenjenim prilikama nastalim padom vrijednosti novca, a time u vezi općim porastom cijena. Namjeravane izmjene zakona nisu mogle biti donešene uslijed sloma Austrije, koje je imalo za posljedicu, da se je do tada jedinstveno mirovinsko osiguranje razdijelilo na više dijelova, od kojih je svaki nastavio kasnije svoj samostalan život i razvoj.

Mirovinsko osiguranje u Austriji provodilo je 10 pokrajinskih ureda, od čega 2 u Pragu, 2 u Brnu, po 1 u Beču, Tropavi, Salzburgu, Grazu, Lavovu i Trstu, a sve ih je vezao Opći zavod za mirovinsko osiguranje namještenika u Beču. Mirovinsko osiguranje preuzele su nove političke tvorevine, koje su se formirale nakon sloma na austrijskoj poli monarhije, izgrađujući dalje to osiguranje prema vlastitim prilikama.

Osvrnut ćemo se ukratko na daljnji razvoj ove grane osiguranja u Čehoslovačkoj, obzirom na zakon od 1929., jer to osiguranje predstavlja najveći napredak od svih zemalja, koje su mirovinsko osiguranje naslijedile od Austrije, a potom ćemo se osvrnuti na razvoj u Sloveniji i Dalmaciji, gdje je također mirovinsko osiguranje nastavljeno nakon sloma Austrije a odatle prošireno na cijelu državu.

Nakon sloma Austrije pristupila je Čehoslovačka organizaciji svoga Općeg zavoda za mirovinsko osiguranje u Pragu, nastojeći da ga prilagodi novim ekonomskim i socijalnim prilikama. Među prvim pitanjima iskrsla je potreba temeljite revizije postojećeg zakonskog stanja. Ovakav zamašan posao tražio je pomnije proučavanje prilika i dulje vremena tako, da je 21. veljače 1929. donešen novi zakon o mirovinskom osiguranju privatnih namještenika. Novi duh, novo shvaćanje uloge mirovinskog osiguranja došli su do izražaja u novom zakonu. Poboljšanja u novom zakonu bila su omogućena time, što se je prešlo od prijašnjeg sistema kapitalnog pokrića obveza nosioca osiguranja na novi sistem, koji računa s vječnim trajanjem nosioca osiguranja i prebacuje jedan dio tereta od sadanje generacije, prosječno starije, na mlađe generacije osiguranika, koje tek stupaju u osiguranje. Prelaz na novi sistem i povišenje kamatne stope od 4 na 4.5% omogućili su osjetljivo povećanje davanja iz osiguranja.

Citirani zakon, za razliku od austrijskog, definirao je konkretno i pozitivno obvezu mirovinskog osiguranja, obuhvaćajući sve kategorije privatnih namještenika. Dvojbena je samo pitanje osiguranja trgovačkih zastupnika i nekih kategorija privatnih namještenika, koje se kreću na granici između radnika i namještenika. Obveza osiguranja protegnuta je i na odvjetničke pripravnike, liječnike, koji prolazno vrše nesamostalan rad i konačno namještenike kazališta, orkestra i sličnih zanimanja, bez obzira na stalnost mjesta zaposlenja.

Austrijski zakon vrijedio je u Sloveniji i Dalmaciji, pa je odmah nakon prevrata osnovan Mirovinski zavod za namještenike u Ljubljani, koji je preuzeo osiguranike i rentnike od pokrajinskih ureda, i to: od pokrajinskog ureda u Trstu oko 500 osiguranika, od ureda u Grazu oko 1.000, od českih doknadnih zavoda oko 300, i od ostalih doknadnih zavoda oko 250 osiguranika.

Zakonodavstvo o mirovinskom osiguranju u Sloveniji i Dalmaciji nije pošlo putem temeljite revizije austrijskog zakonodavstva, nego je ostalo, uz izvjesne izmjene, onakovo, kako je preuzeto od Austrije. Uredbom o privremenom uređenju mirovinskog osiguranja namještenika od 27. VI. 1921. izmjenjeni su i nadopunjeni propisi austrijskog zakona od 1906. i novele od 1914. Ova uredba kasnije je uzakonjena pod nazivom: »Zakon o mirovinskom osiguranju namještenika za Slovenačku i Dalmaciju«.

Na temelju ovlaštenja iz financijskog zakona za godinu 1933./1934. provedeno je sređenje zakonskog teksta usklađivanjem propisa preuzetih iz Austrije i onih, koji su kasnije donešeni te izdan pročišćeni tekst zakona o mirovinskom osiguranju namještenika od 30. X. 1933. (Službene novine od 12. XII. 1933.) koji je sada na snazi. Daljnji razvoj mirovinskog osiguranja kretao se kod nas u smjeru proširenja na nove kategorije privatnih namještenika tako, da je 1. VI. 1934. protegnuto na sve namještenike parobrodarskih

poduzeća, bez obzira na luku pripadnosti broda, te na apotekarske suradnike i dispenzante, te u smjeru proširenja obveze osiguranja na područje cijele države, koje je izvršeno uredbom o proširenju 25. XI. 1937. po kojoj je obveza osiguranja stupila na snagu 1. I. 1938. Nakon toga slijedilo je proširenje mirovinskog osiguranja na novinare, zubne tehničare i strojare sa strojarskim ispitom, te konačno na trgovačke pomoćnike. Time je razvoj u pogledu kruga namještenika, koji su obvezani na mirovinsko osiguranje gotovo završen, ali ne i razvoj u pravcu onih izmjena zakona, koje će se odnositi na sam sadržaj osiguranja i onih davanja, koja mirovinsko osiguranje pruža privatnim namještenicima.

RADOVAN MATJAŠIĆ:

RAČUNSKE OSNOVE MIROVINSKOG OSIGURANJA NAMJEŠTENIKA

Socijalno osiguranje, u koliko je obvezatno i monopolizirano kod određenih zavoda, nije u svojoj financijskoj politici vezano za iste stroge propise kao privatno osiguranje.

Privatno, kao i svako neobvezatno socijalno osiguranje mora kod određivanja svojih premija voditi točno računa o tome, da za svako pojedino osigurano lice odredi onu premiju, koja je prema računima vjerojatnosti potrebna za riziko, koji s tim licem preuzima. Ono mora prema tome premije životnog osiguranja određivati točno prema starosti osiguranog lica, u osiguranjima preostale obitelji mora pored toga voditi računa o broju i starosti ovlaštenih obiteljskih članova, u osiguranjima za slučaj nesreće i iznemoglosti pak i o zanimanju osiguranika i onasnosti posla u kojem radi. Posmrtna osiguranja i osiguranja u bolesti mora ograničiti u pravilu samo na zdrava lica. Ako to ne učini, lica za koje je premija previsoka otići će jeftinijoj konkurenciji, a zavod će osiguravati najviše ona lica, za koja je premija nedovoljna, što vodi do gubitka, a i do propasti osiguravajuće ustanove. Ovo je i razlog zbog čega dobrotvorno i privatno osiguranje ne može dovoljno zaštititi baš ona lica, kojima je ta zaštita najpotrebnija.

Obvezatno socijalno osiguranje nije tako strogo vezano na individualni riziko s razloga, što osigurano lice ne može birati drugu ustanovu osiguranja i ako bi bila za nj povoljnija.

S obzirom na svrhu socijalnog osiguranja da zaštiti prije svega socijalno najslabije, ono obično traži istu prosječnu premiju od svih osiguranika sa istim prihodima, bez obzira na njihovu starost i obiteljsko stanje, a često opterećuje bolje plaćene osiguranike razmjerno više u korist slabije situiranih, određivanjem minimalnih iznosa i davanjem potpora u naravi i osnovnih iznosa rente neovisno od visine prinosa. Primanje u osiguranje ne uvjetuje zdravstvenim pregledom, koji zamjenjuje jedino u mirovinskom osiguranju sa određenim stažom.

U socijalnom osiguranju dovoljno je prema tome, da ukupni prinos svih osiguranih lica pokriva sve predvidive izdatke osigurane

zajednice. Kod toga nije čak ni potrebno, da ukupan prinos današnje osigurane zajednice pokrije sve izdatke te zajednice, nego je dozvoljeno i moguće, da se jedan dio sadašnjeg tereta prebaci i na buduće generacije. To se zaista i vrši onda, kad sadašnje osigurane generacije uslijed većeg broja starijih lica koja ulaze u novozavedeno osiguranje ili za koje se izvršilo novo reguliranje potpora, iziskuju veću prosječnu prinosnu stopu, nego što će biti potrebna za lica koja će kasnije stupiti u osiguranje. U tom slučaju određuje se obično i za sadanju i za buduću generaciju jedna prosječna prinosna stopa, manja od potrebne stope za sadanju generaciju, a veća od prosječne prinosne stope za buduću prirast osiguranih lica. Smanjenje prinosa sadašnje generacije ispod visine buduće prinosne stope dakako nije ni u kom slučaju opravdano, premda to interese često traže kod novih rentnih osiguranja radi samo postepenog porasta novog opterećenja privrede.

II.

Prema vrsti nastalih tereta od kojih ovisi i način pokrića izdataka, socijalno osiguranje možemo podijeliti u tri grupe: osiguranje sa kratkoročnim teretima, kod kojih ni broj osiguranih slučajeva ne ovisi o trajanju osiguranja; osiguranje sa dugoročnim teretima, kod kojih ali ni pravo na potporu ni broj osiguranih slučajeva ne ovisi o trajanju osiguranja i osiguranje dugoročnih potpora kod kojih visina potpora i broj osiguranih slučajeva raste sa trajanjem osiguranja. U prvom slučaju, u koji spada u praksi osiguranje za slučaj bolesti, kod kojeg je trajanje prava na potpore za pojedina oboljenja ograničeno na godinu dana ili manje, kao i osiguranje kapitala za slučaj nesreće, osigurani slučajevi pojedinih godina ne povlače nikakvih trajnijih tereta niti je potrebno stvaranje tehničkih rezervi. U drugom slučaju, u koji spadaju rentna osiguranja za slučaj nesreće nema stečenih prava, dok osigurani slučaj nije nastupio i potrebno je samo rezerviranje kapitalnog pokrića za tekuće rente. U trećem slučaju, u koji spadaju sva mirovinska osiguranja, stiču se već uplatama prinosa uvjetna prava, za koja treba rezervirati potrebnu premijsku rezervu pored kapitalnog pokrića za već likvidne rente.

Prema tome razlikujemo i tri načina pokrića izdataka u obvezatnom socijalnom osiguranju, koji se mogu i kombinirano upotrebljavati:

- sistem razreza tekućih izdataka za potpore,
- sistem razreza kapitalnog pokrića za nastale rente i
- sistem ubiranja određenih stalnih premija radi potpunog pokrića svih stečenih prava.

Sistem razreza tekućih izdataka, koji je prikladan za osiguranje bolesti i osiguranje kapitala u nesreći, primjenjuje se često i u osiguranju za slučaj nesreće, ali vodi u tom slučaju do neopravdanog prebacivanja tereta sadanje generacije na buduća pokoljenja, koja moraju plaćati u povišenom razrezu današnje uštede. U mirovinskom osiguranju ovaj sistem dovodi do oslobodjenja sadanjih osiguranika od plaćanja njihovog dijela prinosa, a na teret budućih, koji će morati plaćati i tri puta više nego što bi trebali, da su sada-nji osiguranici na vrijeme uplatili svoj dio.

Sistem razreza kapitalnog pokrića prikladan je za osiguranje renta za slučaj nesreće, gdje se razrez može ubirati i u vidu stalne premije, pošto je broj nesreća neovisan o trajanju osiguranja. On se često upotrebljava i za mirovinsko osiguranje, ali tu vodi do sličnih pojava nepravednog prebacivanja tereta na buduće generacije kao razrez godišnjih izdataka, premda u smanjenoj mjeri.

Za mirovinsko osiguranje jedini je pravedan sistem sistem pokrića svih stečenih prava putem stalnih premija, koji je već od početka zaveden i u mirovinskom osiguranju namještenika. Kod određivanja premije može se dakako vršiti i izvjesno prebacivanje tereta sadanje generacije na buduće, ali se ne može za ista prava od buduće generacije tražiti veća premija nego od sadašnje.

III.

Određivanje prosječne premije u mirovinskom osiguranju vrši se na temelju individualnih premija, koje su potrebne po računu vjerojatnosti za osiguranje potpora.

Za račun individualne i prosječne premije potrebno je ustanovljenje ispravnih računskih osnovica, koje se što više približavaju stvarnosti. Potpuno ispravne osnovice mogu se dobiti tek na temelju dovoljnog vlastitog iskustva, a dok tih nema, moramo se služiti onima, za koje smatramo da najbolje odgovaraju stvarnim prilikama. U našem mirovinskom osiguranju osnovice iz vlastitog iskustva još nisu izradjene zbog malog broja osiguranih slučajeva, nego se ono služi još uvijek sa osnovicama, koje su upotrebljene u Austriji kod uzakonjenja osiguranja, premda su one već po današnjim iskustvima zastarjele i ne odgovaraju više stvarnosti.

S obzirom na razne vrste potpora koje mirovinsko osiguranje namještenika pruža, potrebna su za račun premije i rezervi razne vrste osnovica.

Za određivanje visine kapitalnog pokrića za likvidne rente potrebno je poznavanje opadanja aktivnih lica zbog smrti i opadanja iznemoglih lica zbog smrti i reaktivacije, dakle poznavanje smrtnosti aktivnih lica, iz kojeg dobivamo vrijednost aktivnih renta, koje nam služe i za računanje vrijednosti prinosa i poznavanje smrtnosti i vjerojatnosti reaktivacije iznemoglih lica, iz kojeg dobivamo vrijednosti invaliditetnih renta; vrijednost invaliditetnih renta ne ovisi samo od starosti nego u velikoj mjeri i od trajanja invalidnosti, a velika je razlika između muških i ženskih lica. Za određivanje vrijednosti udovičkih renta potrebno je poznavanje smrtnosti udovica i vjerojatnosti preudaže istih; za određivanje vrijednosti dječjih renta i renta siročadi, potrebno je poznavanje smrtnosti djece. Točno ocjenjivanje promjena u visini porodičnih renta zbog navršetka godina starosti i umiranja pojedinih članova kompliciralo bi i suviše račune, jer bi trebalo uvažiti vjerojatnost umiranja ne samo dvoje, nego i više lica u obitelji, pa se zbog toga upotrebljavaju približni računi na temelju vremenske rente, koji su u praksi dovoljni.

Za ocjenjivanje vrijednosti prava na ličnu rentu za iznemoglost i starost potrebno je poznavanje u prvom redu broja aktivnih lica, koja će tokom godine postati iznemogla (jačine invalidizacije); ovi brojevi daju zajedno sa brojem umrlih aktivnih lica tablicu opadanja aktivnih lica; za mnoge račune treba sastaviti iz ovih brojeva i tablice broja invalidnih lica, koja su proizašla iz početnog broja

aktivnih lica, a još su na životu poslije određenog broja godina. Jačina invalidizacije je različita u raznim zemljama i ovisna ne samo od objektivnih uvjeta, nego još u značajnijoj mjeri od prakse, koju uspije zvesti mirovinska ustanova kod priznavanja i revizije invaliditetnih renta. Osnovice koje se u početku provadanja osiguranja uzimaju iz tuđih iskustava, moraju se zbog toga što prije revidirati i prilagoditi vlastitim iskustvima.

Vrijednost prava na rentu za iznemoglost dobije se iz nabrojanih tablica tako, da se za svako lice koje iznemogne rezervira kapitalno pokrće njegove rente za iznemoglost, sabere opterećenje tih renta u budućnosti, vodeći računa o ukamaćivanju, i zbroj podijeli sa brojem svih aktivnih lica dotične godine starosti. Pokrće rente za iznemoglost treba računati sa vrijednošću te rente za tek umirovljena lica. Vrijednost prava na starosnu rentu dobije se ako se vrijednost i prava na rentu za iznemoglost dodaje vrijednost aktivitetne rente. Ovo je ujedno vrijednost doživotne rente za aktivna lica. Za umirovljenike koji su umirovljeni zbog starosti, vrijednost doživotne rente mijenja se i trajanjem uživanja rente, što iziskuje da se uvaži i tablica broja invalidnih lica proizašlih iz aktivnih lica u vrijeme umirovljenja. Za muška i ženska lica treba izvršiti račun napose, pošto je ovo opterećenje mnogo veće za žene nego za muškarce.

Kod ocjenjivanja vrijednosti prava na udovičku rentu postoji osnovna razlika između izračunavanja te vrijednosti za pojedinca i između računanja prosječne vrijednosti tog prava za sve osiguravane, bez razlike da li su neoženjeni ili oženjeni. U prvom slučaju individualna vrijednost prava na udovičku rentu jednaka je za oženjenog vrijednosti doživotne rente za ženu do preudaje, smanjenoj za vrijednost zajedničke rente dok muž i žena žive, a prema njihovoj starosti; za neženje pravo na udovičku rentu dobijemo, ako polazimo od vjerojatnosti stupanja u brak i prosječne starosti žena, koje se udaju za muževe određene starosti, te ako svakom godištu dodijelimo vrijednost prava na udovičku rentu za muža dotične starosti, oženjenog sa ženom odgovarajuće prosječne starosti, pomnoženu sa vjerojatnošću stupanja u brak; zbroj tih produkata, uzev u obzir kamate, trebamo podijeliti sa brojem neženja iz tablice opadanja muških lica. Umjesto udovičke rente za prosječnu starost i vjerojatnosti stupanja u brak može se uzeti i prosjek vrijednosti udovičkih renta za onaj vjerojatni broj žena, koje u određenim godinama starosti stupe u brak sa muževima dotične starosti. Ovaj način računanja je kompliciran, jer treba voditi računa i o starosti muža i o starosti žene. Još više se komplicira račun ako se vodi računa i o aktivnim i umirovljenim muževima ili ako se uzme u obzir i vjerojatnost ponovnog braka muža.

Kad se računa prosječna vrijednost prava na udovičku rentu, što je za određivanje prinosa u obvezatnom osiguranju dovoljno, račun se mnogo pojednostavnjuje. U tom slučaju može se polaziti od prosječnog broja žena određene starosti, udatih za hiljadu muževa pojedinih godina starosti; broj žena pomnoži se sa vrijednošću rente žene te starosti, vodeći prema poprebi računa i o vjerojatnosti preudaje; zbroj produkata daje prosječnu vrijednost udovičkih renta za hiljadu muževa, koji u toj godini starosti umru. Račun se još nešto pojednostavnjuje, ako se polazi od vjerojatnosti za muža da

je oženjen i od prosječne starosti žena udatih za muževe određenog broja godina starosti i vrijednosti rente žena te starosti. Uz primjenu donekle netočne hipoteze, da se odnos broja i starosti žena za iznemogla lica ne mijenja, te da vrijede ove prosječne vrijednosti i za umirovljenike, dobiva se prosječna vrijednost prava na udovičku rentu invalida sabiranjem broja umrlih invalida iz tablice opadanja invalida, pomnoženog sa prosječnom vrijednošću udovičke rente uvaživ ukamaćenje, i dijeljenjem zbroja sa brojem invalida iste tablice. Množenjem prosječne vrijednosti udovičke rente, sa brojem umrlih aktivnih lica i dodavanjem vrijednosti prava na udovičku rentu za invalide za onaj broj lica koja u toj godini iznemognu, zbroj ukamaćenih ovih iznosa daje prosječnu vrijednost prava na udovičku rentu za sva aktivna lica, određene starosti iz tablice opadanja aktivnih lica. Ograničenje prava na udovičku rentu za brakove sklopljene nakon navršenih 50 godina, uzima se u obzir na taj način, da se polazi od broja i starosti žena udatih za muževe te godine starosti i da se taj broj žena smanji s obzirom na njihovo opadanje zbog umiranja, te onda provede račun kao što je prikazano. Za vrijednost prava na dječju rentu vrijedi isto što i za udovičku rentu, samo se računa sa vjerojatnošću dobivanja djece, odnosno sa vjerojatnim brojem djece određenih starosti za očeve svake starosti i sa vrijednošću renta djece, koja se plaća do predviđene krajnje godine prava na dječju rentu. Za rente siročadi može se polaziti od analognih brojeva za siročad ili se vrši samo povećanje vrijednosti prema procjeni, jednako kao što se i vrijednost prava na rentu smanjuje prema procjeni zbog ograničenja i visini ukupne rente sve djece ili siročadi jedne obitelji..

Vrijednost otpavnina za ženu i djecu računa se prema broju umrlih i vjerojatnosti da su oni oženjeni odnosno da imaju djecu.

U našem mirovinskom osiguranju namještenika vrijednost invaliditetnih renta izračunata je na temelju vjerojatnosti umiranja umirovljenika (q_x^{ii}) dobivenih od dra Zimmermanna iz opažanja Saveza njemačkih željeznica u godinama 1868 do 1884 za sve željezničare. Za vrijednost prava aktivnih lica na invalidnu rentu služe vjerojatnost da aktivno lice postaje invalid (i_x) kao i vjerojatnost da aktivno lice umre kao aktivno (q_x^{aa}) dobivene od dra Zimmermanna za nevozno željezničko osoblje Saveza njemačkih željeznica 1868 do 1884. Posljednje vjerojatnosti iz kojih se dobiva vrijednost aktivitetne rente služe i za izračunavanje vrijednosti prinosa, koji se plaćaju dok je lice osigurano.

Za računanje vrijednosti udovičkih renta, za koje je zakonodavac upotrijebio vjerojatnost umiranja žena prema smrtnosti njemačkog ženskog pučanstva u godinama 1871-81 a novela iz 1914. smrtnost pruskih žena u godinama 1891-1900 upotrebljava mirovinski zavod za namještenike u Ljubljani smrtnost žena u godinama 1906. do 1910. prema podacima austrijskog brojenja pučanstva, pošto su isti bliži našim prilikama. Za računanje vrijednosti prava osiguranih lica na udovičku rentu upotrebljava se u Mirovinskom osiguranju namještenika još i broj žena raznih godina starosti udatih za činovnike pojedinih godina starosti, prema statistici porodičnog stanja austrijskih privatnih činovnika iz godine 1896. Podatci o broju oženjenih činovnika iz iste statistike upotrebljavaju se za računanje vrijednosti otpavnine udovi i djeci.

Za vrijednost dječjih renta služe mirovinskom zavodu za namještenike podatci o umiranju dječaka i djevojčica u godinama 1906. do 1910. iz brojenja austrijskog pučanstva, a za računanje vrijednosti prava osiguranika na dječje rente još i broj djece pojedinih godina starosti, koji su imali privatni austrijski činovnici prema statistici njihovog porodičnog stanja u god. 1896.

Za okrugle godine starosti iznose gore spomenute vjerojatnosti:

Starost:	umiranja invalida	umiranja aktivnih	da postaje invalid	umiranja žena	muža da je oženjen
	$1000 q_x^{ii}$	$1000 q_x^{aa}$	$1000 i_x$	$1000 q_v$	$1000 w_x$
20	102.0	9.1	0.21	6.7	0.5
25	83.1	7.4	0.54	7.7	140.0
30	65.6	6.8	0.96	8.2	505.5
35	63.9	7.7	2.20	8.9	712.6
40	62.2	9.4	3.82	9.9	810.8
45	53.0	11.6	6.98	11.0	836.2
50	51.0	15.2	13.75	13.4	864.9
55	48.5	19.2	26.87	19.3	854.9
60	51.2	25.2	54.27	30.1	831.1
65	62.9	35.2	97.52	45.9	793.5
70	78.0	44.4	157.80	68.4	740.7
75	106.8	68.3	206.20	104.7	675.7
80	162.6	92.3	231.30	165.8	600.3
85	236.0	110.0	259.10	221.5	518.1

U praksi su se pokazale gornje računске osnovice zastarjelim ne samo prema iskustvima mirovinskog zavoda u Ljubljani, nego i u Varšavi i to u nepovoljnom smislu; dok je stvarno umiranje i invalida i oženjenih muževa i udova manje od predviđenog, invalidnost je mnogo veća, a kod žena čak višestruko veća. Tako je kod ljubljanskog mirovinskog zavoda u god. 1925. do 1935. umrlo 49 udovica umjesto predviđenih 101 (48%) 329 umirovljenika umjesto 337 (98%) i 247 oženjenih osiguranika umjesto 363 (68%) dok je umirovljeno 853 muška osiguranika umjesto 478 (179%) i 159 ženskih osiguranika umjesto 35 (454%). Ovaj višak stvarnih umirovljenika nad očekivanim bio je osobito jak u godinama privredne krize, dok je prije toga, a jednako i u posljednje vrijeme konjunktуре barem invalidnost muških osiguranika bila blizu očekivanja.

Manja smrtnost umirovljenika i udovica povećaje vrijednost renta i time obveza mirovinskog osiguranja, a veći broj umirovljenika mora da daje veći iznos tekućih mirovina.

Jedino je povoljno manje umiranje oženjenih muževa zbog manjeg broja udovičkih renta, a svakako se smanjio i broj djece zbog općeg opadanja radjanja u posljednjih 50 godina.

Sve ovo nas upozorava na to, da treba što prije revidirati računске osnovice prema stvarnim prilikama kod nas i da treba već danas prilikom računanja premijskih rezervi stvarati potrebne sigurnosne rezerve, koje će olakšati prelaz na ispravne premijske rezerve, koje moraju prema ispravnim računskim osnovicama biti mnogo veće od današnjih. O nedovoljnosti prinosa, za postojeća davanja i potrebi smanjenja opterećenja treba dakako voditi ozbiljno računa i prilikom priznanja renta, pošto se već iz razloga umi-

rovljenja vidi, da je ocjenjivanje iznemoglosti bilo često previše liberalno, što mora s obzirom na ograničena sredstva dovesti u opasnost stečena prava onih, čiji su zahtjevi na rentu stvarno opravdani.

Najveća štedljivost i rigoroznost kod priznanja invalidskih renta nameće se iz ovih iskustava već danas i to tim prije, kad se s pravom traži sniženje godina starosti za starosnu rentu, koje će trebati već s obzirom na međunarodne konvencije sniziti barem od 70 na 65 godina života.

Ova iskustva pokazuju ujedno, da je prinosa stopa za ženska osigurana lica jedva dovoljna za njihove lične rente i da je ušteđena na udovičkim rentama kod žena, više nego kompenzirana većim brojem invalidskih renta.

IV.

Vrijednosti prava na rentu i visina prinosa i premijskih rezervi mirovinskog osiguranja zbog dugog trajanja uplata prinosa i isplata renta, zavise mnogo jače od upotrijebljene računске kamatne stope, nego prinosi i rezerve životnog osiguranja. Dok se je vrijednost kapitalnog pokrića renta u nesreći kod prelaza od 4% na 6% tno ukamaćenje smanjila za približno 1/6, prinosi i premijske rezerve mirovinskog osiguranja smanjili su se za više od 1/4.

Zbog toga ni za skraćivanje staža povodom novele iz 1914. godine ni za povećanje renta pravilnicima o dodatcima na skupoću nisu traženi posebni doprinosi službodavaca ili namještenika ni države, nego su troškovi ovih povećanih izdataka pokriveni iz većeg kamatnog prihoda imovine. Taj prihod je kod izračunavanja potrebnog prinosa prilikom donošenja zakona računat samo sa 3½%. Kod novelizacije iz 1914. godine kamatnjak je povećan na 4%, a kod donošenja pravilnika o dodatcima na skupoću 1927. računalo se sa kamatnim prihodom od 6%, koji je poslije rata pa sve do posljednje vrijeme zaista i postizavan. Ostale računске osnovice ostale su kako 1914. god. tako i poslije rata u glavnom neizmjenjene, te vrijede još danas za računanje potrebnog prinosa i premijskih rezervi one pretpostavke, sa kojima je računao zakonodavac 1906. god. kad je osnovni zakon donešen. Na temelju tih osnovica iznosa je čista premija mirovinskog osiguranja:

Za godine starosti	Po zakonu iz 1906. sa 3½%	Prema noveli iz 1914. sa 4%		Za računске rente pravilnika o dodatcima na skupoću sa 6%
		sa 10 god. stažom	sa 5 god. stažom	
k o d m u š k i h				
20	11.04	9.71	9.92	8.19
25	10.70	9.54	10.—	10.46
30	10.75	9.71	10.74	10.77
35	11.14	10.62	11.95	12.87
40	11.59	11.41	13.24	15.37
45	11.66	11.86	14.82	18.55
50	10.98	11.72	16.43	22.87
55	8.85	10.49	18.21	29.84

Za godine starosti	Po zakonu iz 1906. sa 3½%	Prema noveli iz 1914. sa 4%		Za računске rente pravilnika o dodatcima na skupoću sa 6%
		sa 10 god. stažom	sa 5 god. stažom	
k o d ž e n s k i h				
20	7.92	8.91	9.00	7.77
25	7.40	8.00	8.23	7.30
30	7.38	7.37	8.05	9.18
35	7.72	8.45	9.18	11.50
40	8.37	9.66	10.82	14.57
45	8.81	10.88	12.92	19.03
50	8.37	12.05	15.65	26.65
55	6.86	13.24	19.90	23.03

Prelaz na 6%tnu računsku stopu u mirovinskom osiguranju uslijedio je u vrijeme, kad je stvarna kamatna stopa kod nas bila dvostruka od današnje, a s ciljem da omogući veća davanja namješteničkom i radničkom osiguranju uz očuvanje potpune matematičke fundacije, odnosno potpune kontrole kretanja deficita. Mjere, koje su u međuvremenu sa uspjehom poduzete od državne uprave da se kamatna stopa snizi, prisilit će naše socijalno osiguranje na smanjenje računске kamatne stope, što će povlačiti smanjenje računskih renta, odnosno dodataka na skupoću zakonskim rentama, koje su izračunate još na 4%tnoj računskoj osnovi.

V.

Za računске rente pravilnika o dodatcima na skupoću treba računati individualnu premiju odvojeno za stalni iznos osnovne i odvojeno za ostali dio računске rente, koji zavisi od svote uplaćenih prinosa, odnosno od platnih razreda u kojima se osigurano lice nalazi.

Prosječna prinosna stopa za sadanje osiguranike dobiva se iz ovih individualnih premija množenjem istih sa brojem osiguranika određene godine starosti.

Na isti način izračunava se i prosječna prinosna stopa za budući godišnji priraštaj osiguranika, kojeg treba procijeniti prema dosadašnjim iskustvima i u pogledu broja i u pogledu starosti kod pristupa. Iz obiju prosječnih prinosnih stopa dobije se onda konačno prosječni prinos za sadanje osiguranike i sav budući priraštaj, kojemu treba dodati i potreban prirez za predvidive upravne troškove. Zbog proširenja mirovinskog osiguranja na trgovačke pomoćnike, trebat će izvršiti nov račun prinosa za ovo mirovinsko osiguranje i još prije dobivanja vlastitih računskih osnovica ponovo procijeniti buduće prihode i izdatke prema sadašnjim računskih osnovicama, a s obzirom na promjenjene odnose u pogledu starosti osiguranika i njihovih osiguranih plaća.

VI.

Za ispravno kontroliranje financijskog pokrića stečenih prava osiguranika mirovinskih zavoda nije dovoljno samo točno ustanovljivanje prinosne stope, nego je potrebno stalno kontrolirati da li je

prikupljena imovina dovoljna za preuzete obveze, odnosno za osiguranje stečenih prava. Zbog toga mirovinski zavodi treba da s vremena na vrijeme, najbolje godišnje, izračunavaju visinu potrebnog kapitalnog pokrića za likvidne rente i potrebne premijske rezerve za stečena prava aktivnih osiguranika i bivših osiguranika, a prema pravilima matematike osiguranja. Deficiti, koje pokazuju bilance mirovinskih zavoda djelomice su posljedica veće prosječne premije za sadanje osiguranike od propisane prosječne premije i trebaju se postepeno amortizirati pristupanjem novih mladih članova. U koliko je to slučaj, deficiti ne ugrožavaju stečena prava osiguranika.

Deficiti ali postaju opasni po financijsko ravnovjesje, kad prihod imovine i ostali posebni prihodi nisu više dovoljni za njegovo ukamaćenje, što se pokazuje u porastu deficita. Dok je deficit stacionaran ili se smanjuje, ne iziskuje naročitih mjera za sanaciju; ove postaju neizbježive tek kad se deficit povećava, a da nema za to opravdanog razloga u izmjenjenom stanju osiguranika i njihovih prava.

Točno bilanciranje i točno računanje rezervi preduvjet je, da se može financijska osnova mirovinskih zavoda očuvati odnosno da se mogu poduzeti potrebne mjere za njezino uspostavljanje, dok je to još moguće.

BRANIMIR HABERLE:

MIROVINSKO OSIGURANJE TRGOVAČKIH POMOĆNIKA UMJESTO OSIGURANJA ZA IZNEMOGLOST, STAROST I SMRT

Medju privatnim namještenicima u Hrvatskoj bili su trgovački pomoćnici upravo ona grupa zaposlenih ljudi, koja je već u prvoj polovici prošloga stoljeća postavila zahtjev za poboljšanjem svog gospodarskog i socijalnog položaja. U to vrijeme, dok još kod nas nije bilo uvedeno obvezatno socijalno osiguranje, kretalo se je nastojanje trgovačkih pomoćnika u glavnom oko toga, da se udruže u dobrovoljnu organizaciju, koja će im u obliku otpornog društva pružati potpore u slučaju, kada im se smanji ili kad izgube svoju privrednu sposobnost uslijed bolesti ili koje druge nezgode. Tako je zaslugom njihove visoke svijesti o potrebi socijalne samopomoći i njihovog živog nastojanja za osnutkom vlastitog otpornog društva došlo u drugoj polovici prošloga stoljeća do osnutka hrvatskog trgovačkog društva »Merkur«, koje se je tokom duljeg niza godina razvilo u danas najjače socijalno-humano društvo medju hrvatskim privatnim namještenicima.

Kad je godine 1922. uvedeno kod nas obvezatno radničko osiguranje za sve grupe radnika i namještenika zaposlenih u privredi, dobilo je društvo naših trgovačkih pomoćnika »Merkur« zakonsku sankciju svoga djelotvornog rada priznanjem prava na vlastitu bo-

lesničku blagajnu, kao mjesni organ Središnjeg ureda za osiguranje radnika. Od toga doba dalje kretale su se sve akcije trgovačkih pomoćnika u smjeru poboljšanja postojećih prava i davanja iz zakonskog osiguranja, kako onih u novcu, tako i onih u naravi. U svim rezolucijama raznih društava trgovačkih pomoćnika i stručnih i humanih naglašavao se neprestano zahtjev za izlučenjem trgovačkih pomoćnika iz socijalnog osiguranja radnika i za pružanjem većih davanja s naslova socijalne zaštite uopće, u onom opsegu, u kojem se pružaju privatnim činovnicima.

Najnovijom naredbom bana banovine Hrvatske protegnuta je na područje banovine Hrvatske uredba ministra socijalne politike i narodnog zdravlja od 28. ožujka o. g., kojom se proširuje mirovinsko osiguranje namještenika i na trgovačke pomoćnike počam od 1. srpnja 1940. Time je udovoljeno davno isticanoj želji trgovačkih pomoćnika, da se u socijalnim odnošajima postupa s njima kao sa ostalim privatnim činovnicima. Uvažena je time njihova dugogodišnja odlučna akcija, da im se uz pridonaganje većih materijalnih žrtava s njihove strane pruže i veće potpore u slučaju iznemoglosti, starosti ili smrti.

Trgovački pomoćnici bili su prije ove naredbe osigurani za iznemoglost, starost i smrt po propisima zakona o osiguranju radnika i naredbe o provadjanju osiguranja radnika za slučaj iznemoglosti, starosti i smrti kod nadležnih Okružnih ureda za osiguranje radnika, odnosno kod privatno društvenih bolesničkih blagajna i to od 1. rujna 1937., budući da se je tek tada počela provoditi ta grana radničkog osiguranja.

Pošto se kod nas posebno mirovinsko osiguranje namještenika provodi od 1. I. 1938., prilaze trgovački pomoćnici mirovinskom osiguranju namještenika sa zakašnjenjem od dvije i pol godine. Vodeći o tom računa, naredba o proširenju mirovinskog osiguranja na trgovačke pomoćnike omogućuje, da se trgovačkim pomoćnicima uračuna u mirovinsko osiguranje i vrijeme od 1. I. 1938. do 1. VII. 1940., u koliko u roku od godine dana uplate prinose za prošlo vrijeme sa 6% kamata u onom platnom razredu, u kojem su se zatekli na dan stupanja u mirovinsko osiguranje.

Prema podacima s kojima raspolazemo, ima na području banovine Hrvatske oko 7.500 trgovačkih pomoćnika (od toga oko 6.500 muških i 900 ženskih), koji rade u trgovačkim radnjama i prodavaonicama obrtničkih i industrijskih poduzeća ili zadruga. Svi ti pomoćnici, u koliko im je to glavno zanimanje i u koliko mogu dokazati potrebnu spremu svjedodžbom o dvogodišnjem nauku u svojstvu šegrta u kojoj od spomenutih radnja ili u koliko su svršili 4 razreda građanske, srednje ili ovima jednake stručne škole, moći će se sada poslužiti mirovinskim osiguranjem po zakonu o mirovinskom osiguranju namještenika.

Prelazom na mirovinsko osiguranje primaju trgovački pomoćnici pored mnogih prednosti samo dva veća tereta od dosadanjih. Jedan u pogledu staža, a drugi u pogledu visine prinosa za osiguranje. Po propisima dosadašnjeg njihovog osiguranja kod Središnjeg ureda za osiguranje radnika morali su oni ispuniti izvjestan staž, t. j. moralo je proteći izvjesno vrijeme, da dobiju pravo na potpore iz grane osiguranja za iznemoglost, starost i smrt. Taj je staž iznosio 200 nedjelja plaćanja prinosa za sticanje prava na rentu za

slučaj iznemoglosti, 500 nedjelja prinosa za rentu za slučaj starosti i 100 nedjelja prinosa za rentu i potporu u slučaju smrti.

I zakon o mirovinskom osiguranju poznaje staž za sticanje prava na rente. Za invalidsku rentu iznosi staž normalno 120 mjeseci, no zakon poznaje i skraćeni staž od 60 mjeseci, koji vrijedi ako privredna sposobnost nastupi poslije najmanje 60 mjeseci prinosa, a prije 120. Ali, ako je nastupila nesposobnost za privredu ili smrt kao posljedica nesretnog slučaja kod vršenja službe i u vezi sa službom, onda se priznaje pravo na rentu po zakonu o mirovinskom osiguranju namještenika odmah bez obzira na staž. Skraćeni staž od 60 mjeseci vrijedi za starosnu rentu u slučaju, da je muškarac navršio 70. a žena 65. godinu života, ako imaju barem 60 mjeseci osiguranja.

Za starosnu rentu iznaša inače staž za muškarce trgovačke pomoćnike 480 mjeseci, a za ženske 420 mjeseci i to ako su navršile 55. godinu života.

Vrijeme čekanja (staž) dulje je dakle u mirovinskom osiguranju od onog u radničkom osiguranju za slučaj iznemoglosti, starosti i smrti.

Pored produljenog vremena čekanja morat će sada trgovački pomoćnici snositi i veće prinose za svoje poboljšano osiguranje. Prinos po dosadašnjim propisima iznašao je nedjeljno 18% osigurane nadnice odnosno Din 0.05 do Din 39.— mjesečno. U mirovinskom osiguranju prinos je dakako mnogo veći. Trgovački pomoćnici bit će sada razdijeljeni u 14 platnih razreda, koji su određeni prema godišnjim berivima, a prinosi za mirovinsko osiguranje iznašat će mjesečno od Din 54.— do Din 420.—. Na pomoćnika će otpadati mjesečno od Din 12.— do Din 210.—. Trgovački pomoćnici čija godišnja beriva ne prelaze Din 8.640.— ne plaćaju nikakav prinos, već cijeli prinos pada na teret poslodavca.

Spomenuto produljenje staža i povećanje prinosa vrlo rado će snašati trgovački pomoćnici, imajući u vidu, da im mirovinsko osiguranje namještenika daje i veće rente, nego li osiguranje radnika za slučaj iznemoglosti, starosti i smrti.

Zo zakonu o osiguranju radnika iznašala im je renta za slučaj iznemoglosti u najvišem XII. radničkom razredu vrije 500 nedjelja uplaćenih prinosa Din 288.— mjesečno, a u koliko bi imali preko 500 nedjelja uplaćenih prinosa, dakle preko 10 godina službe, dobivali bi Din 432.— mjesečne rente. To je ujedno i maksimalni iznos rente u radničkom osiguranju. Tome naprotiv u mirovinskom osiguranju iznašat će zakonska renta trgovačkih pomoćnika, koji su bili osigurani u dosadašnjem XII. radničkom razredu najmanje Din 405.— mjesečno, a najviše Din 1.050.— kod navršenih 10 godina osiguranja. Poslije 10 godina osiguranja povisuju se ove rente stalno za svaku godinu tako, da nakon 40 godina službe zakonska renta za trgovačkog pomoćnika koji se nalazi u dosadašnjem XII. radničkom razredu, dostiže iznos od najmanje Din 1.125, a najviše Din 2.625.—. To su dakako rente bez dodatka na skupoću. Pored t. zv. zakonske rente daje mirovinsko osiguranje i poseban dodatak na skupoću, koji se podjeljuje iz fonda za uvećavanje renta i otpravnina, a koji se fond stvara iz sigurnosnog fonda prikupljenog iz viška poslovanja mirovinskog zavoda. Kod ljubljanskog mirovinskog zavoda iznosi mjesečna renta sa dodatkom na skupoću u slu-

čajevima koje smo gore spomenuli t. j. od V. do XIV. platnog razreda kod 10 godina službe najmanje Din 555.—, a najviša renta nakon 40 godina službe mjesečno Din 3.850.—.

Kao privredno nesposobno lice smatra zakon o mirovinskom osiguranju namještenika onog, koji zbog tjelesne ili duševne mane ne može više vršiti dužnost svoga zvanja ili koje je navršilo 65. godinu života, a ne nalazi se više u nikakvom službovnom odnošaju, koji bi ga obvezivao na mirovinsko osiguranje. Nesposobnost za privredu odnosno iznemoglost dokazuje se liječničkom svjedodžbom koju treba predložiti molitelj. Troškove ovakove molbe naknađuje, molitelju mirovinski zavod u primjerenom iznosu, ako bude priznato traženo pravo.

Poput Središnjeg ureda za osiguranje radnika može i Mirovinski zavod za namještenike uživaoca rente podvratiti liječničkoj njezi i liječenju, da bi mu se vratila privredna sposobnost. On može osigurano lice i bez njegovog pristanka smjestiti na svoj trošak u koju bolnicu, liječilište ili koje mjesto prikladno za liječenje, izuzevši slučaj da osiguranik živi u braku ili sa kojom članom obitelji u istom kućanstvu ili ako iz kojeg drugog razloga može uživati domaću njegu. Za vrijeme takovog liječenja može se plaćanje invalidske rente obustaviti potpuno ili djelomično.

Za slučaj starosti daje se za uzdržavanje osiguranim trgovačkim pomoćnicima t. zv. starosna renta, koja se razlikuje od invalidske samo u toliko, što ne treba dokaza privredne nesposobnosti i što je neovisna od eventualne zarade osiguranika i za 10% veća od invalidske rente. Veliko poboljšanje u pogledu prava u mirovinskom osiguranju namještenika u usporedbi prema radničkom osiguranju pokazuje se naročito u slučaju smrti osiguranog trgovačkog pomoćnika. Po dosadašnjim propisima radničkog osiguranja za slučaj iznemoglosti, starosti i smrti dobivala je udovica trgovačkog pomoćnika pogrebninu u 30strukom iznosu i potporu kao rentu samo kroz tri godine u godišnjem iznosu od 1/4 muževe rente ili njegovog prava na rentu. Po mirovinskom zakonu udova osiguranika, koji je u vrijeme svoje smrti uživao invalidsku ili starosnu rentu ili je pak stekao pravo na takovu rentu, ima pravo na udovičku rentu u iznosu od polovine osiguranikova prava na rentu. Udovička renta daje se po mirovinskom zakonu doživotno ili do preudaje. U slučaju preudaje dobiva udova otporninu u iznosu trostruke godišnje udovičke rente. Toga radničko osiguranje za slučaj smrti uopće ne poznaje. Na udovičku rentu po mirovinskom zakonu nema prava udova, ako od dana sklopljenog braka sa osiguranikom nije još prošlo 6 mjeseci. Bez obzira na to kad je brak sklopljen, ima ona pravo na rentu, ako je smrt muža nastupila kao posljedica neke nezgode u službi, koja ga je zadesila poslije sklopljenog braka. Udovica nema dalje pravo na rentu, ako je osiguranik stupio s njom u brak poslije navršene 50 godine života, ako je u vrijeme sklapanja braka osiguranik već uživao invalidsku ili starosnu rentu, ako je udova u vrijeme smrti muža bila od njega sudski rastavljena svojom krivnjom ili sudski razvedena, i ako je kaznenom osudom utvrđeno, da je ona namjerno skrivila muževu smrt ili da je sukrivac njegovoj smrti.

Po dosadašnjim propisima iza smrti trgovačkog pomoćnika imala su djeca pravo na dječju rentu iz grane osiguranja za slučaj

iznemoglosti, starosti i smrti i to sve do navršetka 16. godine života u godišnjem iznosu od 1/4 roditeljskog prava na rentu, odnosno roditeljske rente. Po mirovinskom zakonu ima svako dijete pravo na dječju rentu do 18. godine života, u koliko je umrli roditelj u času smrti uživao invalidsku ili starosnu rentu ili stekao pravo na takovu rentu. Na tu rentu ima pravo svako zakonito i pozakonjeno dijete, u koliko je brak sklopljen prije nego što je otac primao invalidsku ili starosnu rentu. Iza osigurane trgovačke pomoćnice imaju prava sva djeca ispod 18 godina na rentu, dakle bračna i izvanbračna. Dječja renta iznosi za dijete bez oca ili bez majke 1/3 roditeljskog prava na rentu, a za dijete bez oca i majke 2/3.

Mirovinski zakon poznaje i pravo na otpovninu u slučaju ako je osiguranik umro prije navršetka 60 mjeseci osiguranja, u koliko smrt nije nastupila kao posljedica nesretnog slučaja u službi. Ovu otpovninu dobiva udova, a ako nema udove onda zakon daje otpovninu djeci osiguranog trgovačkog pomoćnika. Ako nema ni udove, a ni djece, onda pravo na otpovninu zakon daje siromašnoj majci trgovačkog pomoćnika, koja je ostala iza njegove smrti i kojoj je on pomagao u njenom uzdržavanju. Ova otpovnina, koju ne poznaje radničko osiguranje, iznaša kod udove odnosno djece 60-struki iznos posljednjeg jednomjesečnog prinosa, a za siromašnu majku 30-struki iznos.

Po propisima zakona o osiguranju radnika po kome su dosada bili osigurani trgovački pomoćnici za slučaj iznemoglosti, starosti i smrti, postoji mogućnost vraćanja prinosa samo u dva slučaja i to: osiguranoj trgovačkoj pomoćnici, koja se uda i u roku od pola godine prije ili dvije godine poslije udaje trajno prestane biti obvezana na osiguranje, a takovo ne produlji dobrovoljno i trgovačkom pomoćniku, koji prije nego stekne pravo na starosnu rentu, navršiti 70. godinu života.

Po zakonu o mirovinskom osiguranju ima pravo na vraćanje prinosa svako lice, koje je prestalo biti obvezano na osiguranje ili je prestalo biti dobrovoljno osigurano, kao i lice koje je izlučeno iz osiguranja za to, što nije bilo na osiguranje obvezano, ako je najmanje 6 mjeseci poslije toga ostalo bez zaposlenja podvrženog obvezi osiguranja. Ta lica imaju pravo, da im se vrati onaj dio prinosa, koji na njih otpada i koji je za njih zaista plaćen bez kamata i najviše do sume premijske rezerve. Na to vraćanje prinosa imaju pravo i onda, ako se poslodavac nije poslužio pravom odbijanja prinosa od njihove plaće. Trgovačke pomoćnice, koje stupe u brak u roku od dvije godine poslije prestanka osiguranja ili koje napuste osiguranje u roku od dvije godine poslije sklopljenog braka, imaju pravo na vraćanje uplaćenih prinosa u iznosu od 80%.

Prikazali smo time u glavnim crtama odnos mirovinskog osiguranja, kojem od 1. VII. 1940. obvezatno pristupaju trgovački pomoćnici napuštajući osiguranje za iznemoglost, starost i smrt po zakonu o osiguranju radnika. Skora budućnost pokazat će dobre strane mirovinskog osiguranja trgovačkih pomoćnika, kojim će se dakako mlađe generacije koristiti u većoj mjeri od starijih generacija trgovačkih pomoćnika.

IZ MIROVINSKOG ZAVODA

Uredska zgrada u Vinogradskoj cesti

PROŠIRENJE OBVEZE OSIGURANJA, OSNUTAK I SAMOSTALNO DJELOVANJE MIROVINSKOG ZAVODA U ZAGREBU. PROBLEMI U VEZI SA STVARANJEM BANOVI-NE HRVATSKE

Posebno mirovinsko osiguranje namještenika, izvan okvira radničkog osiguranja za iznemoglost, starost i smrt, uvedeno je u Sloveniji i Dalmaciji 1909. godine, dok su još bile u političkom sklopu Austrije i baštinjeno nakon sloma Austrije, postalo je za namještenike iz drugih dijelova države bliz i poznat primjer ove grane socijalnog osiguranja.

Težnje namještenika za ovim osiguranjem, koje bolje odgovara njihovim životnim potrebama i mogućnostima od radničkog osiguranja, došle su konačno do izražaja u zahtjevu, da se mirovinsko osiguranje namještenika po uzoru Slovenije i Dalmacije proširi na cijelu državu.

Na temelju ovlaštenja u finansijskom zakonu za god. 1937.-38. iz-

dana 25. XI. 1937. uredba o proširenju mirovinskog osiguranja namještenika s time, da će se ovo osiguranje od 1. I. 1938. provoditi u cijeloj državi, a po propisima zakona o penzionom osiguranju službenika od 12. XII. 1933., koji je zakon svojevremeno donešen za Sloveniju i Dalmaciju, a sadrži središnje propise o mirovinskom osiguranju namještenika preuzete iz Austrije i donešene kasnije. Od dana objelodanjenja uredbi o proširenju mirovinskog osiguranja do stupanja na snagu obveze osiguranja bilo je vrlo kratko razdoblje, da bi se mogli pravovremeno obaviti svi pripremni i organizacioni radovi, pa je sama uredba predvidjela etape, koje će proći mirovinsko osiguranje namještenika do svog oživotvorenja na proširenom području. U času, kad je stupila na snagu obveza osiguranja, nije se još znalo, koliko će biti novih zavoda u državi, no predviđalo se da će ih biti više i da će svakim novim zavodom upravljati do izbora povjerenik ministra socijalne politike i narodnog zdravlja sa savjetom, a da će do imenovanja povjerenika i savjeta voditi sve poslove sa područja novih zavoda ljubljanski zavod po odlukama svoje uprave.

30. III. 1938. određen je broj novih zavoda, njihovo sjedište i područje, pa su pored ljubljanskog zavoda osnovani zavodi u Zagrebu, Beogradu i Sarajevu.

Mirovinskom zavodu u Zagrebu određeno je područje, koje se pokriva sa zagrebačkim, osječkim, karlovačkim i sušačkim (izuzev Krk, Kastav i Rab) okružnim uredom za osiguranje radnika.

Time još nije počeo djelovati zagrebački zavod, pošto je prvi povjerenik g. Marijan Hanzeković imenovan tek 20. VIII. 1938. sa savjetom od 12 članova.

Mirovinski zavod u Ljubljani vršio je od toga vremena samo administrativne poslove po odlukama povjerenika zagrebačkog zavoda, a takovo stanje je trajalo sve do orga-

niziranja samostalne administracije zagrebačkog zavoda.

Kad je povjerenikom imenovan g. Lujo Novak, a uskoro i novi savjet, pristupilo se izboru ravnatelja i činovništva zavoda.

28. III. 1939. izabran je za ravnatelja g. Dr. Alfons Baron i za zamjenika ravnatelja g. Dr. Anto Pavlović te dvadesetak činovnika. Ubrzo su svršene sve predradnje za preseljenje koje je izvršeno 1. VI. 1939, kojeg je dana zagrebački zavod počeo samostalno poslovati po odlukama povjerenika i savjeta i sa vlastitom administracijom. Početkom listopada postavljen je odlukom bana banovine Hrvatske za povjerenika zavoda g. Dr. Vladimir Košak, a savjet djelomično izmjenjen tako, da ga od tog vremena sačinjavaju od strane poslodavaca: gg. Dr. Stjepan Krasnik, Dr. Dragutin Cekuš, Dr. Vladimir Spevec, Ivan Kohek, Branko Pešić i ing. Vjekoslav Pilpel, a od strane namještenika: gg. Miroslav Didek, Berislav Brčić, Franjo Bošnjaković, Vlaho Rajić, Josip Šikić i Milan Durman.

Pred organima zavoda stajali su nakon preseljenja mnogi važni i odgovorni zadatci, napose organizacija zavoda, činovničko pitanje i ulaganje prikupljene imovine te stvaranje plana o investicijama onih sredstava, koja će priticati.

Uspješnim rješenjem tih pitanja pokročio je zavod naprijed, posvećujući sve veću pažnju samoj službi osiguranja, reviziji odnošaja osiguranja, što će danas sutra činiti temelj pravilne rentne službe, koju će zavod provoditi, ostvarujući time postavljenu svrhu.

Stvaranjem banovine Hrvatske nastala je nova situacija za Mirovinski zavod u Zagrebu i postavljeni su problemi, koje je trebalo riješiti u skladu sa novim prilikama.

Bitna promjena nastala je u pogledu nadzora vlasti nad djelovanjem zavoda. Mirovinski zavod provodi naime dio državne socijalne politike, koji je država mogla provoditi i putem svojih vlastitih organa, no iz različitih razloga povjerala je tu službu mirovinskim zavodima, javnopravnim ustanovama osnovanim na principima samouprave.

Razumije se, da je država zadržala

nadzor nad djelovanjem mirovinskih zavoda, koji se očituje dijelom u odobravanju odluka (promjena statuta, kupnja i prodaja nekretnina) a dijelom i u kontroli poslovanja.

Ovaj nadzor nad radom zagrebačkog zavoda prenešen je od ministarstva socijalne politike i narodnog zdravlja na odjel za socijalnu politiku Banske vlasti banovine Hrvatske, koja sa razumijevanjem prati rad zavoda, pomažući svojim autoritetom, da se pravilno odredi položaj zavoda u javnom životu, i ojača uloga zavoda u socijalnom životu.

Stvaranjem banovine Hrvatske postalo je aktuelnim i pitanje područja zagrebačkog mirovinskog zavoda t. j. proširenje na cijeli teritorij banovine Hrvatske.

To pitanje je riješeno potpuno u skladu sa novim prilikama u pogledu onih osiguranika, koji su postali obvezani na osiguranje nakon stvaranja banovine Hrvatske, naime u pogledu strojara, zubotehničara i trgovačkih pomoćnika, koji sa cijelog područja banovine Hrvatske pripadaju zagrebačkom zavodu.

Pitanje pak onih osiguranika sa područja banovine Hrvatske, koji su prije stvaranja banovine Hrvatske osigurani i obvezani na osiguranje kod drugih zavoda, čeka svoje rješenje.

SJEDNICA SAVJETA 6. i 18. SVIBNJA 1940.

Pod predsjedanjem povjerenika g. Dr. Košaka održana je 6. svibnja o. g. 14. sjednica savjeta s dnevnim redom: izvještaj o učinjenim investicijama, nabava nekretnina, činovnička pragmatika i personalna pitanja.

Otvorivši sjednicu g. Dr. Košak osvrnuo se u duljem govoru na aktuelne probleme zavoda, napose na problem razgraničenja prema ostalim mirovinskim zavodima u državi.

Opširan izvještaj o financijskom stanju zavoda iznio je ravnatelj g. Dr. Baron, iz kojeg se izvještaja vidi da je trajno uloženo 42,000.000.— zavodske imovine uz prosječan kamatnjak od 6.17%.

Raspoloživa gotovina uložena privremeno kod velikih novčanih zavoda, privodi se po planu trajnijem ulaganju.

Prihvaćajući predloge izvršnog odbora savjet je odlučio da se kupe nekretnine i to: kuća u Radićevoj ulici br. 5 uz cijenu 1,300.000.— i kompleks zemljišta na Dubrovačkoj cesti u opsegu 39.442 č. hv. uz cijenu od 14,800.000.—

Savjet je nadalje pretresao činovničku pragmatiku i predloge o razvrstavanju zavodskih činovnika, nakon čega u nastavku sjednice 18. V. 1940. prihvatio pragmatiku i primjenio je na službovni odnos većeg broja zavodskih namještenika.

ODLUKE RENTNE KOMISIJE

Rentna komisija zavoda rješavala je u dosadašnjem poslovanju o svim pravima osiguranika i njihovih obitelji, koja izvire iz mirovinskog osiguranja, dakle ne samo o pravu na otpravninu, nego i o svim rentama, izuzev starosnu.

Prava ovlaštenika na rente nisu dakako mogla nastati (izuzev nesretne slučajeve) samo iz osiguranja kod zagrebačkog zavoda, jer kod novih zavoda nije još mogao nijedan osiguranik navršiti staž, potreban za sticanje prava na rentu.

Prava na rentu nastala su uračunavanjem vremena, koje su osiguranici proveli u osiguranju kod drugih, prije postojećih zavoda (ljubljskog, bečkog, itd.), a po tom prešli zagrebačkom zavodu, pošto je taj princip čuvanja stečenih prava i uračunavanja vremena usvojen u odnosu između domaćih zavoda, a prihvaćen i u međunarodnim ugovorima o socijalnom osiguranju.

U takovim slučajevima svaki zavod plaća razmjerni dio, a rješava o pravu onaj zavod, gdje je osiguranik bio posljednji put osiguran.

Isplate otpravnina

Iz pregleda se razabire, koliko je zavod isplatio otpravnina i kakovih u godini 1938. i 1939. ukupno, te u razdoblju od prvih 6 mjeseci t. j. do konca lipnja 1940.

Razdoblje	Udovici	Djeci	Sirotašnoj maici	Iznos
1938, 1939	29	3	1	528.480.—
1940	20	2	1	348.660.—

Priznanje rente

Rentna komisija priznala je od početka poslovanja do 30. lipnja 1940. pravo na rente u 12 slučajeva, i to na 4 invalidske, 3 udovičke i 5 dječjih.

Sve odluke rentne komisije bile su jednoglasne, a ni proti jedne nije uložena tužba Izbranom sudu.

VRAĆANJE PRINOSA

Vraćanje prinosa zatražilo je i primilo do 30. lipnja 1940. 435 osiguranika, od čega 371 vraćanje samo onog dijela prinosa, koji na osiguranika otpada, a 64 vraćanje 80% svih uplaćenih prinosa, koji pripadaju ženskim osiguranicima, koje su stupile u brak u roku od dvije godine poslije prestanka osiguranja ili koje su napustile osiguranje u roku od 2 godine poslije skopljenog braka. Po godinama i iznosima bilo je svih vraćanja prinosa:

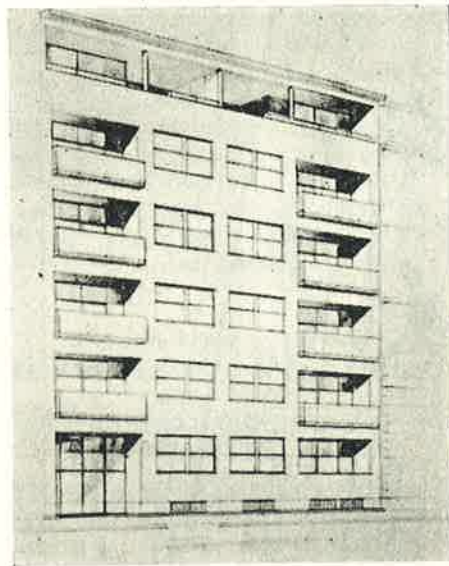
Godina	Broj	Iznos u dinarima
1938	1	156.—
1939	187	161.686'40
1940	247	282.098'10

Razlog, da u godini 1938. nije bilo više slučajeva, leži u tom, što se vraćanje prinosa može tražiti, ako je osiguranik 6 mjeseci nakon prestanka obveze osiguranja ostao bez zaposlenja podloženog obvezi osiguranja, pa prema tome u toku 1938. nisu u većoj mjeri vraćanja prinosa mogla ni dospjeti.

Veliki porast u prvoj polovici 1940. godine svodi se u izvjesnoj mjeri na prelaz osiguranika iz privatne službe u javnu.

dr. P.

GRADJEVNA DJELATNOST I NEKRETNINE ZAVODA

Projekt gradnje na Svačićevom trgu

Gradjevna djelatnost od velikog je značenja za privredu, jer broj onih koji neposredno ili posredno bivaju zaposleni u gradjevnoj djelatnosti, čini veliki postotak zaposlenih u privredi uopće. Tako je na pr. u Švicarskoj 1930. godine od ukupnog broja zaposlenih bilo 22% neposredno, a 4.3% posredno, dakle ukupno preko 26% zaposleno u gradjevinarstvu, a i kod nas je taj postotak velik.

Mirovinski zavod, kao ustanova koja po naravi poslovanja akumulira velike kapitale, može izvan svake sumnje, putem gradjevne djelatnosti povoljno uplivisati na oživljenje privrede. Pri tom valja istaknuti, da i u toj djelatnosti mora interes osiguranika biti na prvom mjestu, a svaki drugi interes smije doći do izražaja samo onda, ako je spojiv sa interesom osiguranika. Interes osiguranika, da zavod prikupi i sačuva sredstva za pokriće njihovih prava i davanja traži, da se novčana sredstva zavodu ulože ne samo sigurno, nego i rentabilno.

Imajući istaknute okolnosti u vidu odlučio je upravni odbor Mirovinskog zavoda, da kupi nekretnine na

Dubrovačkoj cesti (t. j. na produženoj Varaždinskoj cesti) u površini okruglo 40.000 čhv. uz kupovninu od 14,800.000.—. Ova se kupnja može smatrati povoljnom, jer nosi u sebi pored sigurnosti uložnog kapitala, još i oživljenje gradjevne djelatnosti, te rješenje u izvjesnoj mjeri pitanja jeftinih namješteničkih kuća i stanova.

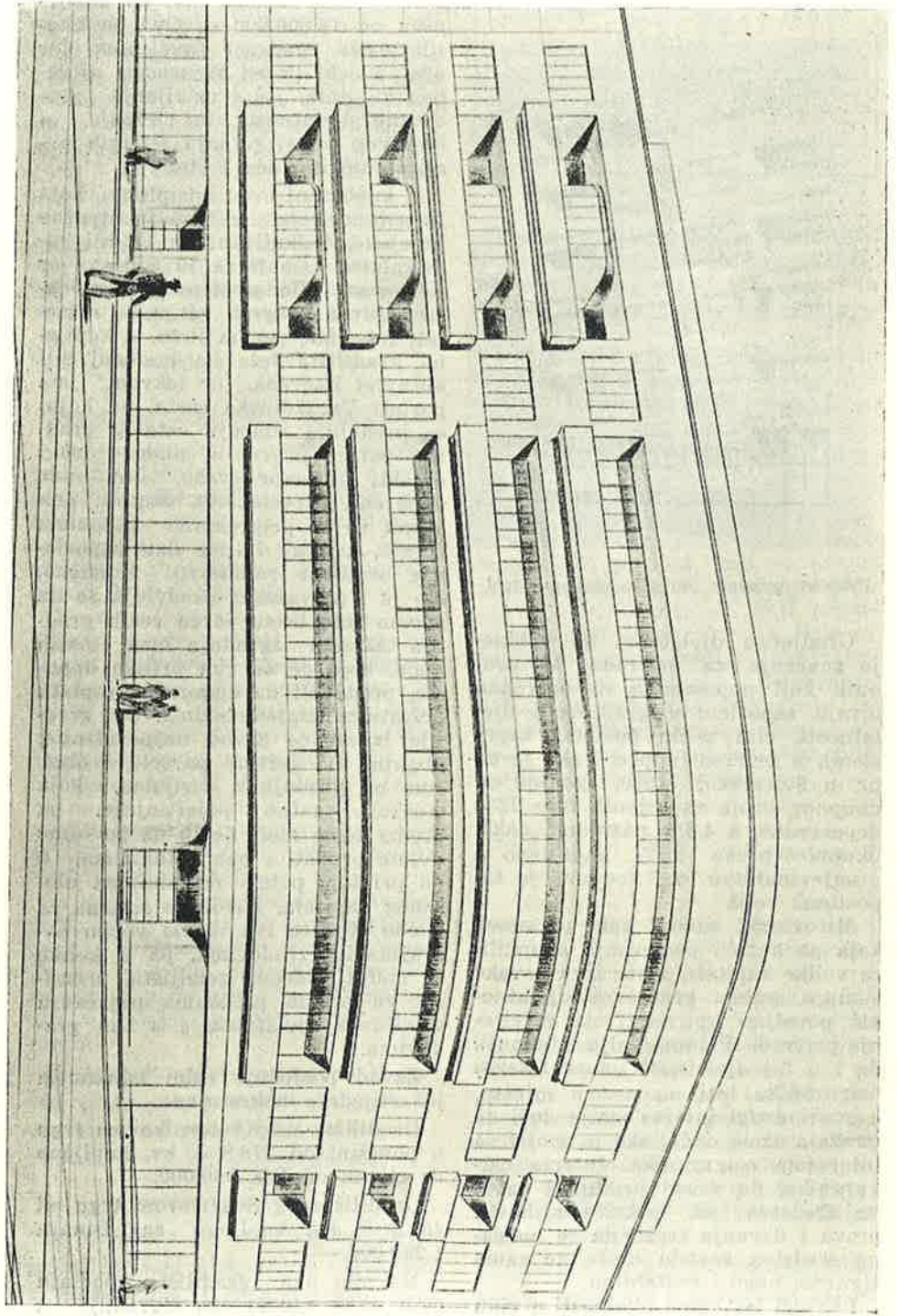
U kupovninu ovog kompleksa, koja je ustanovljena na temelju stručne procjene, kalkulirani su 6%tni interkalarni kamati za 10 godina, jer je porast vrijednosti ovog kompleksa siguran. Zagreb se može razvijati još samo prema jugu, a kupljena gradilišta leže na budućoj žili kućavici Zagreba, jer takvom ima postati Varaždinska cesta, na kojoj se predviđa između ostalog gradnja palače pravde i mnogi drugi objekti za javne svrhe. Čim bude odobrena parcelaciona osnova, pristupit će se pripremnim radovima (ceste, kanali) i time dati zaposlenja brojnom radništvu. Konačno, što je i najvažnije, predviđa se na ovome kompleksu pored većih gradnja takodjer izgradnja niza malih kuća, koje će se čim prilike dopuste, prodavati na dugoročnu otplatu privatnim namještenicima. Ove gradnje izvest će zavod najpovoljnije, obzirom na jeftine parcele i obzirom na gradnju u serijama, koja troškove znatno pojeftinjuje, pa prema tome moći će ih uz povoljne uvjete prodati i namještenicima, a da pri tom polučiti rentabilnost uložnog kapitala. Zavod se zanima za slične objekte i u našim većim pokrajinskim gradovima, pa u koliko se nadju podesna zemljišta, pristupit će prema prilikama pojačanju gradjevne djelatnosti i u tim gradovima.

Zavod posjeduje osim istaknutih još slijedeće nekretnine:

Gradilište na Kvaternikovom trgu u površini od 278.8 č. hv. kupljeno uz cijenu od Din 950.000.—

Gradilište na Svačićevom trgu od 452.3 č. hv. kupljeno za Dinara 1,280.000.—

Na oba ova gradilišta počinju ovih dana radovi oko izgradnje a prema objavljenim nacrtima, pošto su sve pripreme radnje dovršene.

Projekt gradnje na Kvakemilkovom trgu

Gradilište u Klaićevoj ulici u površini od 549.4 č. hv. nabavljeno uz cijenu od Din 1,720.000.—

Gradilište na početku Radićeve ul. (Duge ul.) od 176 č. hv. kupljeno uz cijenu od Din 1,300.000.—

Već su u toku pripreme radnje za izgradnju posljednjih dvaju gradilišta, te će se još ove godine pristupiti gradnji, u koliko ne nastupe nepredviđene zapreke.

Što se tiče gotovih kuća, ograničio se zavod samo na prigodne kupnje i to dosada u dva slučaja.

Od Zadruga Hrvatskog Radiše kupio je zavod kuću na uglu Berislavićeve i Preradovićeve ulice uz cijenu od Din 2,305.000.—, koja odbacuje primjerenu rentu.

Kad je pred preseljenje zavoda iz Ljubljane postalo aktuelno pitanje uredskih prostorija, bilo je pruženo najbrže i najjeftinije rješenje kupnjom kuće u Vinogradskoj cesti 25, u kojoj se uredske prostorije zavoda sada nalaze.

dr. B.

MIROVINSKO OSIGURANJE

MIROVINSKO OSIGURANJE NOVINARA

Pitanje mirovinskog osiguranja novinara bilo je uređeno uredbom sa zakonskom snagom o uređenju odnošaja između novinara i vlasnika lista od 25. IX. 1926. Po propisima ove uredbe postali su novinari obvezani na mirovinsko osiguranje od 1. I. 1927. kod Penzionog fonda Kraljevine Srba, Hrvata i Slovenaca u Beogradu. Ova uredba nije u cijelosti provedena u život, napose s razloga, što je izostala predviđena godišnja pomoć od strane države. Stoga je pitanje mirovinskog osiguranja novinara uređeno sa dvije nove uredbe i to:

a) uredbom o proširenju mirovinskog osiguranja namještenika na novinare (Službene Novine od 11. III. 1939.);

b) uredbom o dopuni uredbe o proširenju mirovinskog osiguranja namještenika na novinare (Službene Novine od 18. V. 1940.).

Ova posljednja uredba nije još proširena na područje banovine Hrvatske.

Po novim propisima postali su novinari obvezani na osiguranje od 1. IV. 1939. Vrijeme službe od 1. I. 1927. do 31. III. 1940. uračunat će se novinarima u vrijeme osiguranja i pokriti sredstvima, koja će mirovinskim zavodima doznačiti državna blagajna.

Na osiguranje su obvezani svi novinari, koji 1. I. 1927. nisu bili prešli 55 godina života.

Dokup ranijih godina službe mogu novinari izvršiti do 1. IV. 1944. (ostali namještenici do 31. XII. 1942.).

OSIGURANJE ZUBNIH TEHNIČARA I STROJARA

Naredbom bana banovine Hrvatske od 6. II. 1940. (Narodne novine od 8. II. 1940.) proširena je na područje banovine Hrvatske uredba ministra socijalne politike i narodnog zdravlja o proširenju mirovinskog osiguranja na zubne tehničare i strojare sa strojarskim ispitom, donešena na temelju ovlaštenja iz § 106 t. 3. b. financijskog zakona za 1939./40. god.

U svrhu pravilne primjene mirovinskog osiguranja na zubne tehničare, poziva se naredba na zakon o liječnicima specijalistima za bolesti usta i zubi i zubnim liječnicima od 30. IX. 1930. Propisi na koje se naredba poziva glase:

»Zubni tehničari su pomoćno osoblje liječnika specijalista za bolesti usta i zubi i zubno-liječničkih ustanova. Njihov rad je isključivo u zubotehničkoj radionici i počinje tek od negativna dobijenih od liječnika specijalista za bolesti usta i zubi«.

Nadalje: »Stručni rad u svrhu izučavanja zubne tehnike može se provesti i kod zubnih liječnika dentista, dentista-tehničara te u samostalnim zubno-tehničkim radionicama«.

Strojari su obvezani na osiguranje ako su uposleni kao strojari i ako su položili propisani ispit. Naredba se poziva na 2 pravilnika o polaganju strojarских ispita od 16. VI. 1933. od kojih se jedan odnosi na strojare kod parnih a drugi kod električnih pogona.

Kako su mnogi strojari polagali ispite po propisima koji su vrijedili prije 1933. god., a pošto se § 106 t. 3. b. financijskog zakona za 1939/40. god. odnosi na »strojare sa strojarским ispitom« nema sumnje, da su na osiguranje obvezani i oni strojari koji su polagali ispite po prijašnjim propisima.

Obveza mirovinskog osiguranja zubnih tehničara i strojara počela je 1. II. 1940., u koliko nije postojala već od prije t. j. od 1. I. 1938. ako su na pr. vodili radionicu ili ako su vršili nadzor nad radom drugih lica.

PROŠIRENJE OSIGURANJA NA TRGOVAČKE POMOĆNIKE

Dne 17. V. 1940. objelodanjena je u Narodnim novinama naredba bana banovine Hrvatske od 25. IV. 1940., kojom proteže na područje banovine Hrvatske uredbu ministra socijalne politike i narodnog zdravlja o proširenju mirovinskog osiguranja na trgovačke pomoćnike.

Tekst banske naredbe, koji je priložen našem vjesniku, dodajemo slijedeće obrazloženje:

Za provedbu mirovinskog osiguranja trgovačkih pomoćnika sa područja cijele banovine Hrvatske nadležan je jedino Mirovinski zavod u Zagrebu, što jasno slijedi iz propisa čl. 1 i 4.

Prema tome Penzioni zavodi u Ljubljani, Sarajevu i Beogradu, koji na temelju ranijih propisa provode mirovinsko osiguranje u nekim krajevima banovine Hrvatske, nisu nadležni i za provođanje mirovinskog osiguranja trgovačkih pomoćnika.

Banska naredba odstupa od ministarske u pogledu kruga trgovačkih radnja, čiji pomoćnici potpadaju pod obvezu osiguranja.

Po propisu ministarske naredbe, koja vrijedi za područje izvan banovine Hrvatske nisu na osiguranje obvezani trgovački pomoćnici u sit-

nim trgovačkim i piljarskim radnjama, dok banska naredba taj izuzetak ne čini.

Time što su u banovini Hrvatskoj obvezani na osiguranje i trgovački pomoćnici zaposleni u sitnim trgovačkim i piljarskim radnjama, ne će se osjetljivije proširiti krug osiguranika, jer sitne trgovačke radnje redovno ne zaposluju kvalificirane trgovačke pomoćnike.

Na dokup godinu i uračunavanje službe od 1. I. 1938. u osiguranje osvrćemo se posebno.

Naredba ovlašćuje Mirovinski zavod, da može trgovačke pomoćnike voditi knjigovodstveno odvojeno od ostalih namještenika, ali Mirovinski zavod u Zagrebu provodit će osiguranje trgovačkih pomoćnika zajedno s ostalim privatnim namještenicima.

URAUČUNAVANJE VREMENA SLUŽBE OD 1. I. 1938. U OSIGURANJE ZUBNIM TEHNIČARIMA, STROJARIMA I TRGOV. POMOĆNICIMA

Naredba o proširenju mirovinskog osiguranja na zubne tehničare i strojare, te trgovačke pomoćnike — imajući u vidu, da je osiguranje na spomenute grupe namještenika kasnije prošireno — određuje, da će se tim namještenicima uračunati vrijeme provedeno u službi od 1. I. 1938. do dana stupanja u obvezatno osiguranje, kao vrijeme provedeno u osiguranju, u koliko naknadno, u roku od jedne godine (od dana stupanja naredbe na snagu) uplate prinosi za mirovinsko osiguranje sa 6% kamata.

Prinosi se odmjeruju po onom platnom razredu u koji je dotični namještenik uvršten na dan stupanja u obvezatno mirovinsko osiguranje.

Prema tome mogu zubni tehničari i strojari uplatom povećati vrijeme osiguranja za 25 mjeseci, a trgovački pomoćnici za 30 mjeseci, nezavisno od dokupa godina.

DOKUP GODINA SLUŽBE PRIJE 1. I. 1938.

U naredbama o proširenju mirovinskog osiguranja na zubne tehničare i strojare, odnosno na trgovačke pomoćnike nalazi se i ova

odredba: »Dokup godina službe prije 1. siječnja 1938., dozvoljava se pod uvjetima predviđenim u prvom i drugom stavu točke 7, § 109 Financijskog zakona za 1939/40. godinu.

Radi informacije interesiranih poslodavaca i namještenika iznašamo tekst odredbe točke 7, § 109 spomenutog zakona:

»7.) Dokup godina službe po propisima trećeg stava § 37 Zakona o mirovinskom osiguranju namještenika dozvoljava se, izuzetno do 31. prosinca 1942., i to za lica koja su postala obvezana na mirovinsko osiguranje po uredbi o proširenju mirovinskog osiguranja namještenika od 25. studenog 1937. godine, kao i za lica, koja su već ranije bila obvezana na mirovinsko osiguranje. Mirovinski zavodi će za dokupljene godine zahtijevati uplatu premijske rezerve, koja je dovoljna za pokriće računске rente. Za izračunavanje ove premijske rezerve upotribit će se 5%-tne računске osnovice mirovinskih zavoda. Prava osiguranika stečena dokupljenim godinama, ne mogu se smanjivati pri određivanju rente. Ovim se dokupom staž po § 6 zakona ne može skratiti ispod 60 mjeseci.

Poslodavci, kod kojih postoje mirovinski fondovi ili ugovorno osigu-

ranje prije 1. siječnja 1938. godine, mogu za svoje namještenike dokupiti godine službe u smislu prednjeg stava, s tim, da se dokupljeno vrijeme uračunava u staž po § 6 zakona o mirovinskom osiguranju namještenika, ako je dokup izvršen za sve njihove namještenike.«

Prema tome mogu, ne samo oni namještenici koji su postali obvezani na mirovinsko osiguranje dne 1. II. 1940. (strojari i zubni tehničari), odnosno dne 1. VII. 1940. (trgovački pomoćnici), nego i svi ostali namještenici koji su postali obvezani na osiguranje dne 1. I. 1938., izvršiti dokup godina službe prije 1. I. 1938. u vrijeme osiguranja, samo do 31. XII. 1942. Poslije tog roka ne će više namještenici, obvezani na osiguranje kod Mirovinskog zavoda, upće moći izvršiti dokup godina službe, jer je taj dokup po propisu § 37 zakona o mirovinskom osiguranju namještenika redovno dozvoljen samo u grani neobvezatnog osiguranja. Namještenici, koji žele da izvrše dokup, neka se svakako za vremena obrate na Mirovinski zavod, koji će im dati potrebne informacije o visini dokupne svote i ostalim uvjetima pod kojima zavod dokup izvršuje. Dr. C.

SUDŠKE RJEŠIDBE

OPĆINSKI PISARI OBVEZANI SU NA OSIGURANJE BEZ OBZIRA NA OPSEG SAMOSTALNOSTI NJIHOVE SLUŽBE, ODGOVORNOSTI ZA RAD ILI ŠKOLSKU SPREMU (Osuda Upravnog suda u Zagrebu, broj 2137-1940-T. B. 132-1940.)

Mirovinski zavod za namještenike u Zagrebu proveo je reviziju odnošaja iz osiguranja kod poslodavca općine N. i ustanovio, da na osiguranje nisu prijavljena tri općinska pisara.

Proti odluke Mirovinskog zavoda o dužnosti osiguranja tih namještenika uložila je općina N. žalbu na Bansku vlast banovine Hrvatske, koja je svojom odlukom od 7. XII.

1939., br. 2386 poništila odluke Mirovinskog zavoda.

Mirovinski zavod uložio je proti citirane odluke Banske vlasti tužbu Upravnom sudu, koji je udovoljio tužbi.

Iz obrazloženja: »Razmotrivši tužbu, spis i odgovore, sud je našao, da u konkretnom slučaju dolaze do primjene odredbe § 1, al. 1, toč. 3 i al. 2, slovo f), te § 2, al. 4 i 5 Zakona o mirovinskom osiguranju namještenika.

Iz spisa se razabire da zainteresirana lica nisu činovnici, pa ostaje da se razmotri, da li oni redovno vrše u glavnom umne poslove, i to

kancelarijsku službu, kao i to, je li njihova služba sličnija onim primjeru radi navedenim poslovima iz toč. 4 ili toč. 5 § 2 citiranog zakona.

Ne dolazi ovdje u obzir ni samostalno vršenje službe, ni odgovornost za rad, a ni školska sprema.

Pitanje vrste posla nije utužena vlast raščistila. Ona se je zadovoljila izvješćem općinskog poglavarstva, koje se je upiralo na činjenicu, da su zainteresirani namještenici na pomoćnom mjestu i da nemaju potrebne školske kvalifikacije. Ni jednom riječi se ne govori o vrsti poslova, pa nije za rješenje spora te odlučne činjenice nikako utvrdila.

Iz izloženog je sud poništio utuženo rješenje po čl. 60 Zakona o upravnom sudu u Zagrebu, time, da Banska vlast postupi po prednjim primjedbama.«

Ovom osudom upravnog suda riješeno je jedno važno pitanje, koje je Mirovinskom zavodu zadavalo dosta poteškoća.

Dr. C.

MIROVINSKI JE ZAVOD OSLOBODJEN OD PLAĆANJA TAKSE PREMA PROPISU ČL. 5 TOČKE 4 ZAKONA O TAKSAMA

U smislu propisa §. 79 Zakona o mirovinskom osiguranju namještenika oslobođene su takse sve rasprave i isprave potrebne radi utvrđivanja i izvršivanja pravnih odnosa između Mirovinskog zavoda i njegovih članova. Izraz »rasprava« iz § 79 Zakona o mirovinskom osiguranju namještenika znači sve rasprave, koje se vode pred državnim vlastima.

(Rješidba Državnog savjeta kr. Jugoslavije br. 27944/38. od 8. V. 1939.).

Banska uprava dravske banovine u Ljubljani poništila je odluke Mirovinskog zavoda za namještenike u Ljubljani, kojima je utvrđena dužnost mirovinskog osiguranja za namještenike poslodavca N.

Mirovinski zavod za namještenike u Ljubljani proti ovoga rješenja banske uprave uložio je u smislu propisa § 66 stav 4 zakona o mirovinskom osiguranju namještenika žalbu na ministarstvo socijalne politike i narodnog zdravlja u Beogradu. Kako je žalbu uputio nebiljegovanu,

to je bio naknadno pozvan da istu biljeguje sa Din 20.—, što je i učinio, ali je istodobno zatražio povrat te takse.

Ministarstvo je financija međutim (odjeljenje poreza) svojim rješenjem od 2. VII. 1938., br. 42.911-III odbilo ovaj zahtjev Mirovinskog zavoda u Ljubljani kao neosnovan, jer da Mirovinski zavod u takovom slučaju ne uživa oslobodjenje od takse u smislu propisa čl. 5 toč. 4 Zakona o taksama, a isto tako ni u smislu propisa stava 2, § 79 zakona o mirovinskom osiguranju namještenika.

Državni savjet, svojom presudom od 8. V. 1939., br. 27.944/38 poništio utuženo rješenje ministarstva financija od 2. VII. 1938., br. 42.911-III.

Iz obrazloženja:

»Mirovinski je zavod, upotrebivši u konkretnom slučaju proti rješenja banske uprave kao zainteresirana stranka, zakonom dopušteni pravni lijek na višu vlast (za koji je pravni lijek sporna taksa naplaćena), izvršio jednu djelatnost iz materije poslova, koji su dati zakonom o mirovinskom osiguranju namještenika istome zavodu u nadležnost.

Ovakvom je djelatnošću Mirovinski zavod izazvao doduše rad državnih vlasti, ali je zavod za ostvarenje ovakovoga svoga zahtjeva (izloženog u žalbi) oslobođen od plaćanja takse, jer ova djelatnost zavoda stoji u tijesnoj vezi sa javnim poslovima, koje zavod vrši u ime državno i za državu.

Budući se pokretanjem pravnog lijeka u konkretnom slučaju proti rješenja banske uprave, Mirovinski zavod samo koristio jednim pravom, koje istome daje sam zakon o mirovinskom osiguranju namještenika, (st. 4. § 66.), a kako je prema izloženom ovakova djelatnost Mirovinskog zavoda (pokretanje pravnog lijeka) u tijesnoj vezi s izvršenjem poslova, koji su od države navedenim zakonom povjereni zavodu, to za vršenje ovih poslova Mirovinski zavod ne plaća taksu, a u smislu toč. 4. čl. 5. zakona o taksama.

U ostalom za konkretan slučaj nije bilo mjesta naplati sporne takse ni u smislu st. 2, § 79 Zakona o

mirovinskom osiguranju namještenika, jer se ovdje u stvari radi o jednoj raspravi vodjenoj radi utvrđivanja odnosa između Mirovinskog zavoda i poslodavca, pri čemu je navedena zakonska odredba imala u vidu rasprave, koje se vode pred državnim vlastima.«

Dr. D.

PRAVA IZ MIROVINSKOG OSIGURANJA IZUZETA SU OD OVRHE

(Rješenje Vrhovnog suda u Ljubljani od 9. IV. 1940 U. t. 52/40.)

Udovica G. U. prima od Mirovinskog zavoda za namještenike u Ljubljani udovičku rentu. Trgovkinja B. M. predložila je ovrhu na tu udovičku rentu za namirenje tražbine za dobavljenom robu. Povodom urednog izvještaja Mirovinskog zavoda o nedopustivosti ovrhe prema § 22. zakona o mirovinskom osiguranju namještenika, ovršni sud je obustavio ovrhu po § 38. st. II. i. p.

Okružni sud u Ljubljani, ukinuo je obustavu ovrhe s obrazloženjem, da se renta može uzeti pod ovrhu za sve dugove i da za nju vrijede propisi ovršnog postupka bez ograničenja.

Vrhovni sud uspostavio je ponovo odluku prvog suda.

Iz obrazloženja:

Po § 6. t. 19. U. i. p. ostali su na snazi propisi zakona o mirovinskom osiguranju namještenika od 30. X. 1933. (Službene novine od 12. XII.

1933.) o ograničenju ovrhe na pravima iz mirovinskog osiguranja prema § 22 cit. zakona koji glasi:

»Prenos, zalaganje i pljenidba prava osiguranih lica i članova njihovih obitelji iz osiguranja po ovom zakonu ima pravnu snagu ako se izvrši: 1.) radi osiguranja zakonskog prava na uzdržavanje od takvih lica, 2.) radi osiguranja predujmova koji je poslodavac ili mirovinski zavod dao takvim licima, po njihovoj molbi, na račun njihovih prava iz osiguranja i to pošto im je pravo već pripalo, ali još nije izdan nalog za isplatu.

Propis § 22. cit. zak. je specijalan propis prema onom iz § 242 i. p. Pogrešan je nazor pobijane odluke da § 22. cit. zak. izuzima od ovrhe samo prava iz osiguranja, a ne i pojedinačna davanja rente, što ih mirovinski zavod na temelju prava likvidira. § 22. cit. zak. dopušta prenos, zalaganje i pljenidbu »prava osiguranih osoba iz osiguranja« samo u 2 slučajeva. Prava iz osiguranja normiraju §§ 7, 13, 14, 16, 17, 20, 24, 27 i 29 zakona o mirovinskom osiguranju, a zakon ne povlači razliku između prava kao takvog i pojedinih davanja. Kad se govori o pravima osiguranih osoba ima se u mislima ono, što pripada osiguranim osobama iz pogodbe osiguranja.

Za pojedinačna likvidirana davanja vrijedi nakon što budu isplaćena, propis § 209. t. 9. i. p. Dr. P.

BILJEŠKE

MIROVINSKO OSIGURANJE PRIVATNIH NAMJEŠTENIKA U NJEMAČKOJ

U Njemačkoj, domovini socijalnog osiguranja, navršilo se ove godine 28 godina mirovinskog osiguranja privatnih namještenika.

To osiguranje prolazilo je razne ekonomske i opće političke krize, sve dok se nije prije nekoliko godina saniralo i zadobilo zdravu podlogu za daljnji napredak.

Tomu je ozdravljenju naročito pripomoglo uredjenje svih rentnih

osiguranja, među koje spada i mirovinsko osiguranje privatnih namještenika, koje je donio zakon od 21. prosinca 1937.

Taj zakon donio je dvije odredbe važne za konačno saniranje mirovinskog osiguranja. Prvom odredbom, predviđeno je djelomično prenašanje prinosa iz grane osiguranja za slučaj nezaposlenosti, na mirovinsko osiguranje privatnih namještenika. Taj se prenos vrši od 1. travnja 1938. na taj način, da osiguranje za slučaj nezaposlenosti svake ka-

lendarske godine doznačuje nosiocu mirovinskog osiguranja privatnih namještenika (Die Reichsversicherungsanstalt für Angestellte, Berlin) prinos, koji odgovara $\frac{1}{4}$ prihoda, što ih mirovinsko osiguranje ubire na svojim prinosima.

Druga je važna odredba toga zakona, da država daje onoliko sredstava, koliko je potrebno da se očuva financijska snaga osiguranja privatnih namještenika, kako bi ono moglo udovoljavati svojoj zakonskoj dužnosti u pogledu pružanja potpora, a koja sredstva država pruža onda, ako ne bi bilo dovoljno sredstava iz samog mirovinskog osiguranja od prinosa i ostalih prihoda.

Na taj način država je preuzela zakonsko jamstvo za budući opstanak i potpuno ispunjenje svrhe mirovinskog osiguranja privatnih namještenika.

Da bi se vidjelo stanje i visoki stupanj tog osiguranja, iznosimo važnije podatke iz posljednjeg poslovnog izvještaja, kojim je zaključena 1937. godina.

Broj osiguranika zavoda za osiguranje namještenika u Berlinu (koji je jedini nosilac ove grane osiguranja za cijelu Njemačku) iznosio je 4.400.000 privatnih namještenika. Mjesečni prosjek članstva bio je 3.551.171.

Godine 1937. ubrano je u ime prinosa 459.981.829.28 RM, a od te svote vraćeno je poslodavcima kao nepravilno doznačenih 3.040.215.39 RM, tako da je konačni iznos ubranih prinosa iznosio 456.941.613.89 RM.

Prinos se ubire na taj način, da poslodavci kupuju prinosne markice kod poštanskih ureda, a u samom Berlinu mogu se markice pored tog kupiti u samom zavodu.

Tokom 1937. godine zatražilo je 131.003 osiguranih namještenika i njihovih obiteljskih članova zakonske potpore. Iz godine 1936. preostalo je 9.157 zahtjeva za potpore, pa je u 1937. zavod imao udovoljiti zahtjevima od 140.160 osiguranika odnosno njihovih obiteljskih članova. Od tog broja priznao je zavod odmah u 107.660 slučajeva pravo na potporu, u 613 slučajeva naknadno,

a odbijeno je 10.059 zahtjeva. Na dan 31. prosinca 1937. bilo je uži-vaoca mirovina 262.802 od tog muškaraca 192.320 i 70.382 žena. U ime mirovine bilo je isplaćeno 1937. godine 211.916.127.96 RM, a u ime porodičnih renta (udovicama, udovicima i djeci) 65.548.978.76 RM.

Zavod je posvećivao veliku pažnju i zdravstvenoj skrbi, naročito liječenju tuberkuloze, spolnih bolesti, raka, srčanih bolesti, reume i parodontoze medju privatnim namještenicima.

Godine 1937. primio je zavod 93.048 zahtjeva za liječenje i odobrio 52.504 upućujući bolesnike u lječilišta za tuberkulozu, bolnice i klinike. Zavod posjeduje i brojna vlastita lječilišta, koja su otvorena kroz cijelu godinu. Zavod je posvetio naročitu brigu liječenju djece podvrgavši liječenju oko 7000 djece. Ukupni troškovi zavoda za liječenje iznosili su u 1937. godini 26 milijuna 303.709.13 RM.

Pored izdataka za mirovine, udovičke rente, i siročadske rente, te pored izdataka za liječenje, isplatio je zavod u ime otpravnina, pogreb- nina i jednokratnih potpora 22 milijuna 187.589.64 RM.

Zavod je imao koncem 1937. godine zaposlenih 1618 činovnika i namještenika. Upravni troškovi iznosili su 2.18% od ukupnih prihoda.

Naročitu je pažnju posvećivao zavod izgradnji higijenskih stanova za privatne namještenike, učestvujući pored toga i u izgradnji radničkih stanova. Zavod podupire i nastojanja privatnih namještenika da si sagrade vlastite obiteljske kuće, te je u tu svrhu podijelio u 1937. godini 3.384 hipotekarnih zajmova namještenicima u iznosu od 18 milijuna 500.000 RM.

Ističemo, da su odnosi iz socijalnog osiguranja između Jugoslavije i Njemačke uređeni ugovorom koji je sklopljen 15. XII. 1928. u Berlinu a uzakonjen u Jugoslaviji 5. VIII. 1929. Obzirom na važnost ovog ugovora, osvrnut ćemo se na njega u slijedećem broju.

B. H.

MIROVINSKA BLAGAJNA ZA PRIVATNE NAMJEŠTENIKE U LUKSEMBURGU

Godine 1931. osnovala je i ova mala državnica posebnu blagajnu za mirovinsko osiguranje privatnih namještenika (Caisse de pension des employés privés), koji je zavod 1939. godine prema svom posljednjem poslovnom izvještaju imao 7.086 osiguranika, od toga 5.455 muškaraca i 1.631 ženu, od čega 169 članova bilo je s produžujućim osiguranjem (dobrovoljni članovi).

U ime prinosa obveznog osiguranja bilo je godine 1939. ubrano Frs. 17,247.065.76, a u ime dobrovoljno-produžujućeg osiguranja ubrano je Frs. 141.068.97.

Na 31. prosinca 1939. godine uživalo je mirovinu 255 privatnih namještenika, od toga 230 muškaraca i 25 žena; invalidsku rentu 117 osiguranika, od toga 76 muškaraca i 41 žena. Udovičku rentu uživale su 163 udovice, a siročadsku (dječju) rentu 93 djece. Ukupan iznos mirovine iznašao je Frs. 1,623.599.— bez državnog dodatka; invalidskih renta Frs. 676.238.—; udovičkih renta Frs. 592.176.—, a siročadskih (dječjih) renta Frs. 146.268.—.

I luksemburški zavod posvećivao je naročitu pažnju liječenju tuberkuloze i živčanih bolesti, te je u tu svrhu izdao Frs. 143.634.96 za 32 liječenja. Upravni troškovi zavoda iznašali su 2.56% od prihoda na prinosima, odnosno 1.85% od svih prihoda zavoda.

Od raspoložive imovine imao je zavod na dan 31. prosinca 1937. uloženo u vrijednosne papire Frs. 52,830.525.—, u hipotekarne zajmo-

ve Frs. 75,698.686.—, u zgrade Frs. 8,155.000.—, a u šume 3,995.000.— Frs.

B. H.

UZ OBJAVLJENE TABELE TABELA I.

U ovoj tabeli donajamo pregled broja i razvrstavanja osiguranika po platnim razredima, prema stanju u mjesecu lipnju 1940. Uporedo iznosimo stanje za isti mjesec u godinama 1938. i 1939. Tabela pruža u istaknutom smjeru pregled obvezatnih, neobvezatnih i dobrovoljnih osiguranika, te broj njihovih poslodavaca sa područja Okružnih ureda za osiguranje radnika u Zagrebu, Osijeku, Karlovcu i Sušaku, (izuzev Krk, Kastav, Rab,) dakle na području na kojem naš zavod provodi osiguranje do rješavanja pitanja razgraničenja prema ostalim zavodima.

Usporedbom stanja u mjesecu lipnju 1940., prema istom mjesecu godine 1939. ističe se, da je broj osiguranika, nakon preseljenja u Zagreb, porastao za 2.000. Tabela pokazuje pored ostalog i kretanje beriva privatnih namještenika.

TABELA II. i III.

Ove tabele pokazuju koliku je svotu propisao zavod u ime prinosa za osiguranje u pojedinim mjesecima 1938., 1939. i u prvih 6 mjeseci 1940. Uzeti su u obzir ukupno propisani prinosi t. j. redovni i naknadni, kao i otpisi. Medjutim mjesečni prosjek prinosa izračunat je prema redovno propisanim prinosima.

Usporedbom prosjeka prinosa u pojedinim mjesecima pokazuje se porast, a naročito u godini 1940.

IZ UREDNIŠTVA

U slijedećem broju objavit ćemo raspravu »Mirovinsko osiguranje kod slobodnih staleža« iz pera g. Dr. Ive Politea.

U istom broju ćemo se osvrnuti na aktuelan problem privatnih mirovinskih fondova u odnošaju prema obligatnom mirovinskom osiguranju privatnih namještenika.

Nakon zaključene redakcije ovog broja primili smo izvještaje za 1938 i 1939 od Penzionog zavoda za namještenike u Beogradu i Pokojniskog zavoda za nameštence u Ljubljani. Rad ovih dvaju zavoda prikazat ćemo u slijedećem broju.

Tabela I.

Pregled osiguranika po platnim razredima za mjesec lipani 1940.

(sa usporedbom za isti mjesec 1938 i 1939)

Kupni broj poslodavaca	Platni razred	Mjesecni prinos:												Ukupni broj osiguranika						
		I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII		XIII	XIV				
1797	Osigurana beriva	5.400	7.205	10.800	14.400	16.200	18.000	21.000	24.000	27.000	30.000	33.000	36.000	39.000	42.000	48.000	54.000	54.000	42.000	8233
1865	Mjesecni prinos:	54	72	108	144	162	180	210	240	270	300	330	360	390	420	480	54.000	54.000	420	8628
2337	Prifajljena beriva	6000	8.640	12.000	17.230	20.400	27.000	30.000	33.000	36.000	39.000	42.000	48.000	54.000	54.000	54.000	54.000	54.000	42.000	9630
674	Osigurana beriva	5.400	7.205	10.800	14.400	16.200	18.000	21.000	24.000	27.000	30.000	33.000	36.000	39.000	42.000	48.000	54.000	54.000	42.000	8233
700	Osijek	132	130	442	605	320	485	172	121	109	91	81	102	52	162	162	185	226	3008	
1008	Karlovac	135	134	411	667	365	538	201	122	113	88	73	107	56	185	185	226	3200	3200	
187	Susak	162	181	374	690	477	724	244	149	145	89	78	132	54	226	226	226	226	3725	
197		41	26	50	43	46	57	32	13	13	14	17	18	12	33	33	33	33	424	
246		43	26	51	50	48	56	29	16	16	14	18	17	14	32	32	32	32	425	
205		44	38	79	105	63	98	42	22	22	12	21	28	14	35	35	35	35	627	
215		20	45	93	70	76	84	35	15	32	19	14	22	17	31	17	17	17	580	
305		22	48	85	67	68	104	33	21	30	17	22	28	15	33	15	15	15	593	
6	Neobvezatni	1936	1936	1936	1936	1936	1936	1936	1936	1936	1936	1936	1936	1936	1936	1936	1936	1936	1936	580
5		17	3	6	23	15	21	5	2	1	1	3	2	1	5	1	1	1	73	
17		1940	1940	1940	1940	1940	1940	1940	1940	1940	1940	1940	1940	1940	1940	1940	1940	1940	1940	109
2	Dobrovoljni	1936	1936	1936	1936	1936	1936	1936	1936	1936	1936	1936	1936	1936	1936	1936	1936	1936	1936	144
10		18	1	1	1	2	3	1	1	1	1	2	2	1	3	1	1	1	73	
2871	Ukupno	1938	1938	1938	1938	1938	1938	1938	1938	1938	1938	1938	1938	1938	1938	1938	1938	1938	1938	10
2996		340	442	1379	1705	1442	2046	831	527	668	417	370	601	357	1195	1195	1295	1532	12.320	
4031		371	479	1386	2107	1642	2683	1041	646	804	485	436	748	428	1532	1532	1532	1532	12.965	
																				14.839

Tabela II.

Pregled propisanih prinosa sa prosječnim mjesečnim prinomom od siječnja 1938 do lipnja 1940.

Mjesec	GODINA 1938		GODINA 1939		GODINA 1940	
	Ukupno propisani prinosi*	Broj osti-guranihka	Ukupno propisani prinosi*	Broj osti-guranihka	Ukupno propisani prinosi*	Broj osti-guranihka
Siječanj	2,625.150	12.314	2,771.562	12.778	3,214.434	14.002
Veljača	2,630.268	12.347	2,743.992	12.823	3,014.062	14.015
Ožujak	2,638.266	12.385	2,766.342	12.823	3,388.652	14.333
Travanj	2,628.660	12.297	3,065.913	12.804	3,472.644	14.544
Svibanj	2,629.332	12.301	2,857.314	12.934	3,449.776	14.775
Lipanj	2,632.560	12.320	2,920.878	12.965	3,486.234	14.839
Srpanj	2,634.414	12.337	2,821.482	13.124		
Kolovož	2,647.584	12.399	2,985.186	13.215		
Rujan	2,670.246	12.531	2,902.632	13.420		
Listopad	2,666.976	12.518	3,178.520	13.515		
Studenj	2,677.422	12.585	2,992.938	13.685		
Prosinac	3,070.380	12.664	3,054.666	13.935		
UKUPNO	32,151.258	148.998	34,971.425	158.025		
Mjesečni prosjek	2,679.271.50	12.417	2,914.285.42	13.165		
					213.30	213.14
					213.98	214.39
					213.88	217.01
					214.22	217.86
					214.15	218.05
					214.35	218.15
					213.73	
					212.92	
					212.94	
					212.88	
					212.15	
					211.23	
UKUPNO						
Mjesečni prosjek						

*Brojke pokazuju ukupno propisane prinose t. j. redovne i naknadne, po odbitku otpisa

Prosječni mjesečni prinosi odnose se na redovno propisane prinose

Pregled propisanih prinosa za obvezatne osiguranike sa prosječnim mjesečnim prinosom po područjima Okružnih ureda te propisanih prinosa za neobvezatne i dobrovoljne osiguranike.

Za god. 1938., 1939. i do konca lipnja 1940.

Područje OUZOR-a	G O D I N A 1 9 3 8			
	Ukupno propisani prinosi	% učešća od ukupnog propisa	Prosječan broj osiguranika	Mjesečni prosjek od redov. propisanih prinosa
Zagreb	22,715.502	70.6	8,299	225.59
Osijek	6,936.096	21.6	3,041	187.57
Karlovac	998.550	3.1	425	195.20
Sušak	1,341.492	4.2	576	190.59
Neobvezatni	154.980	0.5	74	174.52
Dobrovoljni	4.638	—	2	193.26
Ukupno	32,151.258	100 %	12,417	213.24

Područje OUZOR-a	G O D I N A 1 9 3 9			
	Ukupno propisani prinosi	% učešća od ukupnog propisa	Prosječan broj osiguranika	Mjesečni prosjek od redov. propisanih prinosa
Zagreb	23,904.203	68.4	8,676	226.29
Osijek	7,814.202	22.3	3,278	187.73
Karlovac	1,248.192	3.6	480	188.94
Sušak	1,612.278	4.6	611	193.36
Neobvezatni	358.962	1	114	172.70
Dobrovoljni	33.588	0.1	10	258.60
Ukupno	34,971.425	100 %	13,169	213.37

Područje OUZOR-a	G O D I N A 1 9 4 0 O D I . D O V I .			
	Ukupno propisani prinosi	% učešća od ukupnog propisa	Prosječan broj osiguranika	Mjesečni prosjek od redov. propisanih prinosa
Zagreb	13,785.882	68.68	9,325	230.76
Osijek	4,540.116	22.62	3,655	189.64
Karlovac	673.980	3.35	611	187.51
Sušak	853.350	4.25	679	193.30
Neobvezatni	179.946	0.90	132	197.69
Dobrovoljni	40.368	0.20	16	268.43
Ukupno	20,073.642	100 %	14,418	216.48

NAREDBA

O PROŠIRENJU MIROVINSKOG OSIGURANJA NA TRGOVAČKE POMOĆNIKE

Na osnovu uredbe od 21. studenog o ovlaštenju banovine Hrvatske, da uredbe donijete na osnovu specijalnih zakonskih ovlaštenja može protegnuti na područje banovine Hrvatske, protežem uredbu ministra socijalne politike i narodnog zdravlja od 23. ožujka 1940, St. broj 9288.

O PROŠIRENJU PENZIONOG OSIGURANJA SLUŽBENIKA NA TRGOVAČKE POMOĆNIKE

na područje banovine Hrvatske s ovim sadržajem:

Član 1.

Mirovinsko osiguranje službenika po propisima prečišćenog teksta Zakona o penzionom osiguranju službenika, objavljena u »Službenim Novinama« od 12. prosinca 1933. br. 285-LXXXIV i »Uredbe o proširenju penzionog osiguranja službenika«, objavljene u »Službenim Novinama« od 29. studenoga 1947. broj 272-LXXXIX proširuju se, za područje banovine Hrvatske kod Mirovinskog zavoda za službenike u Zagrebu, izuzetno od stava 4 § 1 Zakona o mirovinskom osiguranju službenika, na trgovačke pomoćnike.

Član 2.

1. Trgovački su pomoćnici obvezani na mirovinsko osiguranje, ako su zaposleni u trgovačkim radnjama ili u prodavaonicama zanatskih i industrijskih poduzeća ili zadruga, na trgovačkim poslovima a pod uvjetom, da im je to glavno zanimanje i da imaju potrebnu spremu.

2. Kao dokaz spremne važi svjedodžba o dvogodišnjem nauku kao naučnik (šegrt) u kojoj od gore spomenutih radnja. Rok naukovanja zamjenjuje svršena 4 razreda građanske, srednje ili njoj ravne stručne škole.

3. Ban banovine Hrvatske može odrediti i druge uspješno završene škole i tečaje koje mogu zamijeniti rok učenja.

Član 3.

1. Trgovačkim pomoćnicima obvezanim na mirovinsko osiguranje po ovoj Naredbi uračunat će se vrijeme provedeno u službi od 1. siječnja 1938. do dana stupanja u obvezatno osiguranje kao vrijeme provedeno u mirovinskom osiguranju, ukoliko naknadno, u roku od godine dana od dana stupanja na snagu ove Naredbe, uplate odnosno prinose za mirovinsko osiguranje sa 6% kamata u onom platnom razredu u kojemu su se na dan stupanja u obvezatno mirovinsko osiguranje zatekli.

2. Dokup godina službe prije 1. siječnja 1938. dozvoljava se trgovačkim pomoćnicima, obvezanim na mirovinsko osiguranje po ovoj Naredbi pod uvjetima predviđenim u prvom i drugom stavu t. 7 § 109 Financijskog zakona za 1939-40 godinu.

Član 4.

Mirovinski zavod za namještenike u Zagrebu može na cijelom području banovine Hrvatske trgovačke pomoćnike, obvezane na mirovinsko osiguranje po ovoj Naredbi, osigurati knjigovodstveno odvojeno od ostalih osiguranika kao samostalnu grupu.

Član 5.

Osiguranje po ovoj Naredbi i dužnost plaćanja prinosa za osiguranje počinje dne 1. srpnja 1940. s tim, da kao rok za prijavu važi rok od 14 dana iz § 63 Zakona o mirovinskom osiguranju službenika.

Član 6.

Ova Naredba stupa na snagu danom objave u »Narodnim Novinama«.

Broj 27124, IX-5-1949

dne 25. travnja 1940.
u Zagrebu.

Ban:
Dr. Ivan Šubašić, v. r.